

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

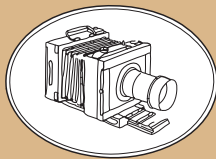
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

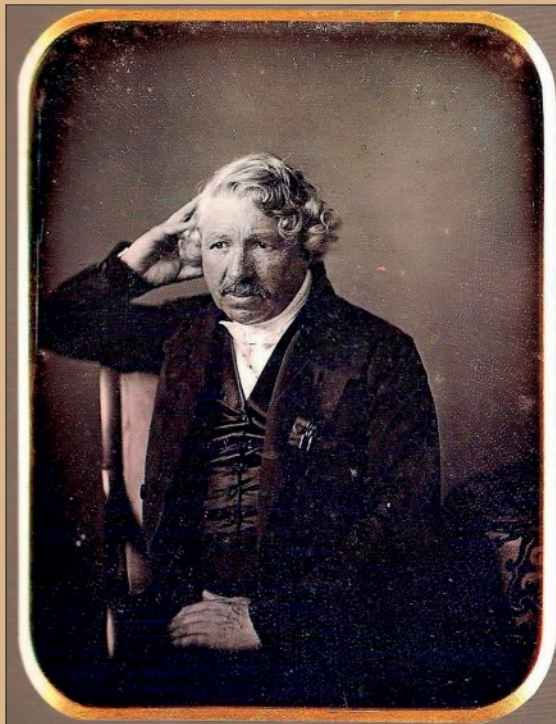
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

OBJEKTIV

Nr. 141

April 2014

Boulevard du Temple 1837 eller 1838?

Dansk Fotohistorisk Selskab

Indhold

3

Hemmeligheden på Boulevard du Temple

Hvornår blev skopudser-daguerreotypiet 'aftaget'?

Ireneusz Dunajski

12

50 år Pentacon i Dresden

Klaus-Eckard Riess

20

Kameraer med udskiftelige filmkassetter

Klaus-Eckard Riess

26

Fotohandlere

2.del

Sigfred Løvstad

38

BILLEDGRUPPEN

Gerhard Ryding

40

Elfelts stereoskopbillede nr. 274

Peter Randløv

42

Stereoskopfotograferne i krigen 1864

Peter Randløv

44

'DIT & DAT'

Foreningsmeddelelser, anvisnings – og orienteringsnyt

Layout & redaktion: Flemming Berendt

Forside: *Louis jacques Mandé Daguerre.*

Hemmeligheden på Boulevard du Temple

Hvornår blev skopudser-daguerreotypiet 'aftaget' ?

Ireneusz Dunajski

Daguerreotypiet navngivet: Boulevard du Temple, skopudseren og hans kunde. optagelsen er retvendt

175-årsdagen for det første daguerrotypi af et prospekt fra Paris blev fejret i oktober 2012. For at markere lejligheden har jeg besluttet at offentliggøre resultaterne af min egen forskning omkring det berømte daguerreotypi aftaget på Boulevard du Temple taget af Louis Mandé Daguerre.

Det er almen viden, at de originale daguerrotypier af prospekter af Boulevarden, som Louis Daguerre i oktober 1839 sendte til kongen af Bayern, ikke har overlevet til vor tid, eftersom det billede, der blev dannet på metalpladen, forsvandt på grund af mislykkede bevaringsforanstaltninger.

I 1936 blev der i München lavet fotografiske kopier, som senere blev udstillet på Museum of Modern art i New York. Udstillingen var kurateret af Beaumont Newhall. Efter krigen udgav Newhall sin *History of Photography* som rummede to prospekter af Boulevarden samt en notits om, at Daguerre tog dem på én og samme dag i foråret 1838 (april/maj). I mange år stod den påstand uimodsagt. Alle senere skrifter om fotografiens historie har rummet den samme eller en lignende version af begivenhederne. For eksempel angav

Helmut Gernsheim den følgende periode: fra 1838 til 1839.

Jeg er overbevist om, at nogen må have haft tanker og idéer om, at daguerrotypierne med prospekterne af boulevarden var produceret tidligere. Imidlertid er disse teorier aldrig blevet offentliggjort. Den eneste publikation, jeg kender, er en artikel skrevet af Jacques Roquencourt, som i 2002 blot nævnte at daguerrotypierne kunne være fremstillet i 1837.

Formålet med denne artikel er at påvise, at de to daguerrotypier af Boulevard du Temple blev taget i oktober 1837. Det startede alt sammen ved et tilfælde: I mere end fem år har jeg nu forsket i historien for Fotografi i Gdansk. Under min søgen efter arbejder af tidlige fotografer fra Gdansk fandt jeg i en privat samling et glasdiapositiv med et prospekt af Boulevard du Temple. Diapositivet var produceret direkte fra et originalt daguerrotypi af Edward van Altena, en amerikansk fotograf. Den usædvanlige kvalitet og skarphed i detaljerne på glasdiapositivet har gjort det muligt for mig at gennemføre dybgående forskning i Daguerres første arbejder. Niépce Museets website (www.niepce.com) rummer velbevarede breve,

som gør det muligt for os at forske grundigt i opfindelsens historie. Sidst i februar 1837 skrev Louis Daguerre et brev til Isidore Niépce, hvor han for første gang fortalte ham om sin opdagelse af en substans, der gjorde det muligt for ham at opnå et billede. Imidlertid gjorde han det klart, at der var brug for yderligere eksperimenter. I sit brev af 28. april afslørede Louis Daguerre, at han afventede gunstigere vejr for endelig at kunne påbegynde sine eksperimenter. Yderligere nævnte han, at alt hans udstyr allerede var på plads. Det eneste, han virkelig manglede, var godt vejr. Det var sandsynligvis i maj 1837, at det lykkedes for Daguerre at fremstille et billede. Derefter var processen fuldført. Den 13 juni kom Isidore Niépce til Paris for at undertegne en aftale med Daguerre.

Partnerne aftalte, at de i franske aviser skulle offentliggøre en indbydelse til at byde på opfindelsen. Hemmeligheden ved processen ville først blive afsløret, når man havde modtaget mindst 100 bud og der var blevet indbetalt 200.000 francs i gebyrer. I et andet velbevaret brev af 1. november 1837 gav Isidore Niépce udtryk for sin glæde over et (nu) ukendt billede, som Louis Daguerre fremstillede med en eksponeringstid på fire minutter. Ifølge min opfattelse var dette billede det første daguerrotypi af Boulevard du Temple, som blev anvendt i reklameøjemed.

På side 5 nederst er et kort over Boulevard du Temple-området. Kortet viser den nøjagtige layout for gaderne samt placeringen af Dioramaet og Daguerres hus. Litografiet fra 1830 viser Boulevardens bygninger på venstre side af daguerrotypiet. Daguerres hus er afbildet i venstre side af litografiet.

Hvis man fastholder antallet og højden af etager, er det nemt at notere sig, at det første daguerrotypi er taget fra en tagterasse og ikke fra vinduet eller, som visse forfattere antyder fra taget af dioramaet. Under kortet er der tegninger, der viser visse ændringer i det ydre af to teatre. Til venstre: Cirque Olympique med dets ændrede tag, og til højre: Théâtre de la Gaîté, et nyt teater bygget fra grunden efter branden i februar 1835. Nederst er der et litografi, der viser højre side af daguerrotypiet: Passage Vendôme og Jardin de Turc.

Dybdegående analyse

Fastlæggelse af årstiden er den første fejl, der begås i dateringen af daguerrotypiet. Som det kan ses af det vedlagte fragment afgør træernes udseende endegyldigt spørgsmålet om årstid. Daguerrotypierne er ikke taget om foråret, men om efteråret, eller for at være mere præcis i oktober. Det eneste spørgsmål der skal afgøres er så året for optagelserne i 1837 eller 1838.

Hvis det sidste skulle være sandt, er det bemærkelsesværdigt, at det var i marts måned, at Daguerre udsendte de første indbydelser til at byde på hans opfindelse. Sidst i april meddelte han Isidore Niépce, at han allerede havde de første kunder, hvilket betyder, at han på det tidspunkt allerede må have haft daguerrotypier, som kunne bruges som prøver. Men efter den første indbydelse i efteråret 1838, planlagde Daguerre en yderligere runde og afholdt møder med prominente parisere, hvilket fremgår af hans brev til Niépce af december 1838. Derfor kan påstanden, om at daguerrotypiet af Boulevard du Temple blev skabt i 1838, pure afvises.

Ovenstående argumentation er måske ikke tilstrækkelig til at overbevise visse. Heldigvis rummer den velbevarede kopi andre relevante detaljer. Et af de vigtigste spor, som peger på året 1837 er et reklameskilt øverst på side 5.

Det skal bemærkes, at selv om daguerrotypiet jo er spejlvendt, så har jeg i forskningsøjemed anvendt et retvendt billede. I mange år har reklameskiltets tekst været ulæselig. Indtil nu:

'SUCCURSALE BAZAR PROVENÇAL. DE J. AYMES, 104 RUE du Bac, HUILE D'AIX'.

Dette er et reklameskilt for markedet med varer fra Provence, som blev oprettet af M. Aymes i Paris i 1835. Varer fra Provence var så enormt populære, at M. Aymes åbnede et yderligere marked ved Boulevard des Capucines. I sommeren 1837 valgte han Passage Vendôme ved Boulevard du Temple No. 37 som sin tredje lokalitet. Udtrykket 'HUILE D'AIX' nederst i skiltet er identisk med det, der findes i en reklame i pressen i juni 1837. Der kan også findes vigtige spor i venstre side af daguerrotypiet, hvor de parisiske teatre lå.

**BAZAR
PROVENÇAL,**
rue du Bac, 104.

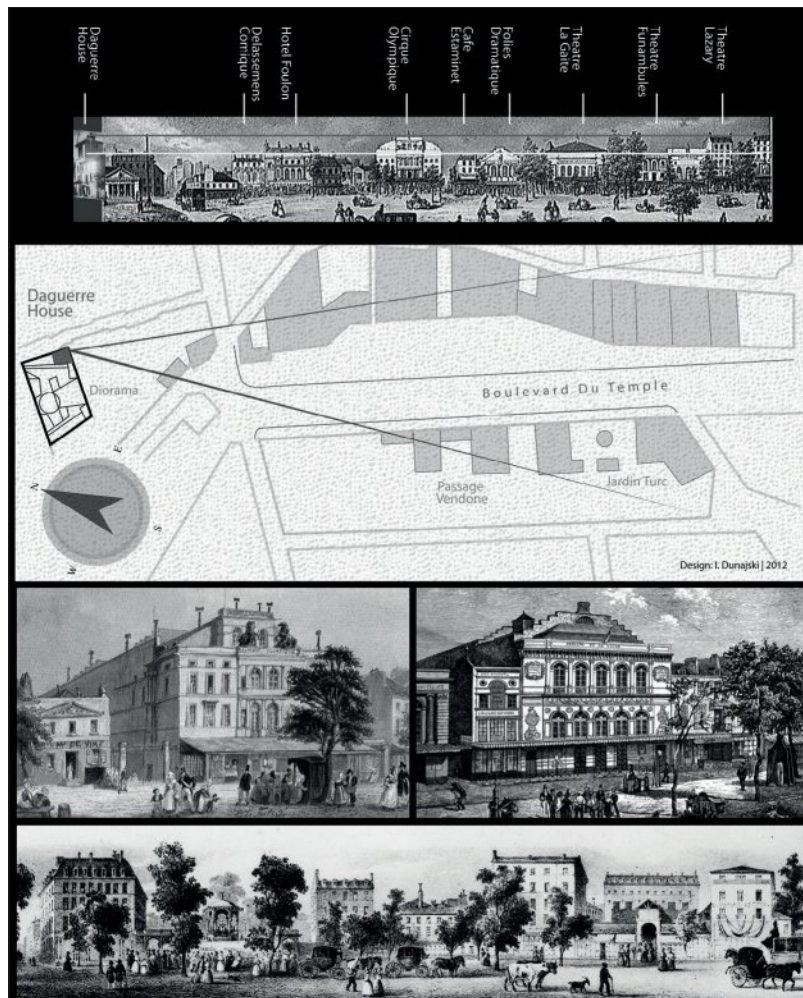
HUILE D'AIX.

BOULEVARDS
des Capucines, 23,
et du Temple, 37.

A 2 fr. la livre dans Paris, et 1 fr. 75 c. en petits barils de 30, 40, 50 et 100 livres, placés tout exprès hors des barrières pour économiser à chacun les droits d'entrée en ville.

La romaine, que le printemps ramène, commande à tous d'aller au BAZAR; car sans ce liquide dans toute sa pureté, la salade est sans goût et nuit à la santé.

Demandez aussi le vinaigre de vin, l'eau de fleurs d'oranger, les prunes d'Alger, et l'incomparable vin de Noé. (Affranchir.)

Litografiet på forrige side er en nøjagtig afbildning af bygningerne langs den side af gaden. Der er nye hvide skorstene synlige på det genopbyggede Théâtre de la Gaîté, som gik op i flammer i februar, 1835. Efter genopbygningen blev teateret genåbnet den 9. september 1837. Overfor teateret lå det berømte Cirque Olympique med to store hesteskulpturer placeret på facaden. Daguerrotypiet viser klart den enes hoved. Taget på Cirque Olympique blev også ændret efter et dekret udstedt i 1836.

Forskellen bliver klar, når vi sammenligner formen af bygningen vist på litografiet med tegningen som er lavet i 1837. Det er værd at notere sig, at Cirque Olympique var lukket indtil september 1837: 'Le Cirque Olympique a fait l'ouverture de ses exercices équestres: le Théâtre du Boulevard du Temple est fermé jusqu'au mois de septembre', som 'le Monde Dramatique' rapporterede.

På det tidspunkt var der byggearbejder i gang. Måske det tog nogle måneder længere at afslutte arbejdet, eftersom man på det andet daguerrotypi taget kl 8 om morgenen klart kan se taget af en ny bygning ved siden af teatret. (fotoet til højre)

Denne observation er en afgørende faktor for at fastslå, at daguerrotypierne blev taget med et interval på flere dage, måske endog en uge. Louis Daguerre var også heldig på en anden front. Det er almen viden, at på daguerrotypiet som blev taget kl. 8, med et menneske afbildet for første gang. Dette er imidlertid langt fra sandheden.

Dette daguerrotypi blev taget efter meget grundig forberedelse fra Louis Daguerres side. Han valgte bevidst tidspunktet for skopudsningen, fordi han, da han så på det første daguerrotypi (taget ved middagstid) med forstørrelsesglas, observerede noget meget vigtigt.

PÂTES DE THON

A 4, 6, 8 10 et 15 fr. Pour correspondre à l'accueil favorable que les familles chrétiennes qui gardent l'abstinence pendant le saint temps du Carême, firent l'an dernier à ce mets délicat, le plus substantiel des plats maigres, il y en aura tous les jours jusqu'à Pâque, au BAZAR PROVENÇAL, 104, rue du Bac, et boulevard des Capucines, 23, où on trouve également les poissons marins en bocaux, les morues sèches, les prunes d'Alger, calissons d'Aix, vin de Noé, tous les légumes, fruits secs et confits de Provence.

Februar 1837

PÂTES DE THON.

**ET TERRINE DE THON
A LA CHARTREUSE.**

Les cinq jours d'abstinence de la semaine des Rogations donnent chaque année la plus grande vogue à ces deux plats maigres, excellemment bons. Au BAZAR PROVENÇAL, rue du Bac, 104; boulevards des Capucines, 29, et du Temple, 37.

Mai 1839

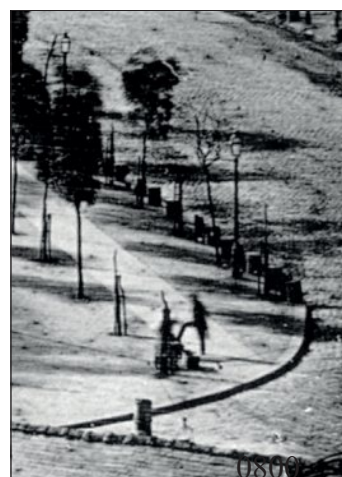
12:00

08:00

12:00

08:00

Under forberedelserne til fremstillingen af det første daguerrotypi med et vue fra Paris havde Daguerre en ivrig tilskuer, som interesserede sig for det ukendte apparat, der stod på Daguerres tagterrasse. Vejret var perfekt, så naboen kunne observere, hvad der skulle til at ske. Daguerre var givetvis ikke klar over naboens tilstedeværelse, eftersom han var koncentreret om tidtagningen.

Det var ikke før, han havde fremkaldt, og studerede billedet i forstørrelsesglas, at han fik øje på et barn, som var tydeligt synligt i nabobygningens vindue. Det var en yderligere banebrydende opdagelse. Daguerre indså, at hvis mennesker ikke rørte sig i flere minutter, så kunne deres billede fanges på sølvpladen. Efter nogle dage besluttede han at kontrollere sin opdagelse, og lavede endnu et forsøg. Denne gang var formålet for Daguerre imidlertid at fastholde billedet af et menneske. Det er værd at huske på, at han ikke kunne bede nogen om at posere for et billede, eftersom hele hans eksperiment forblev hyldet i mystik. Heldigvis var der på gadehjørnet en skopudser, hvis kunder stod i flere minutter uden at røre sig. Daguerre besluttede at

udnytte situationen, og med henblik herpå ventede han på, at der skulle komme en kunde til skopudseren og påbegyndte så sit arbejde kl. 8 med at tage et billede med flere minutters eksponering. Alt gik som planlagt med en eksponeringstid på cirka 5 minutter. Selv om den ivrige tilskuer også er med på daguerrotypiet, er barnet sløret på grund af den noget længere eksponeringstid. Interessant nok viser det første daguerrotypi også skopudseren, som sidder ubevægelig på sin vogn. Imidlertid er han ikke umiddelbart synlig, fordi han sidder i den dybe skygge. Det er først efter computerbilledmanipulering, at man skimter hans silhuet. (foto nederst i midten).

Efter fremstillingen af det andet billede af Boulevard du Temple, sendte Louis Daguerre sit første daguerrotypi til Isidore Niépce, som i sit brev af 1. november gav udtryk for sin tvivl på, at eksponeringen kunne være gennemført på bare 4 minutter. Samtidig begyndte Daguerre at tænke alvorligt på at tage portrætter. Det er sandsynligt, at han kort efter denne opdagelse fremstillede endnu et daguerrotypi i sit atelier, som klart viser hans hånd blandt skulpturer og andre genstande.

Kronologi for Daguerres opdagelse i 1837

Idet jeg anvender Daguerres velbevarede breve og daguerrotypier, skal jeg hermed forelægge min egen teori om kronologien i begivenhederne i 1837.

Det vides at Daguerre sidst i februar informerede Isidore Niépce om sine forsøg med 7-10 minutters eksponering. Ifølge min opfattelse resulterede de første heldige forsøg i fremstillingen af to daguerrotypier, som blev skænket til Arago, som var præsident for Académie des Sciences,. (foto til højre) Hvis vi husker på, at det var vinter og på, at de første daguerrotypier blev taget i det mørke atelier, kunne man sige, at den angivne tid var utilstrækkelig til korrekt eksponering. Dette fremgår tydeligt af de vedlagte reproduktioner: 'Bacchus' med en eksponering på 7 minutter og de to skulpturer med en eksponering på 10 minutter. Den følgende måned forlængede Daguerre eksponeringstiden og gennemførte yderligere forsøg i sit atelier. Som én journalist i 1840 rapporterede: 'Om vinteren kræver skulpturer næsten 10-12 minutter.' Derfor mener jeg, at det første heldigt udførte daguerrotypi taget inden døre, er et eksemplar, som for nærværende befinder sig på Teknisk Museum i Prag.

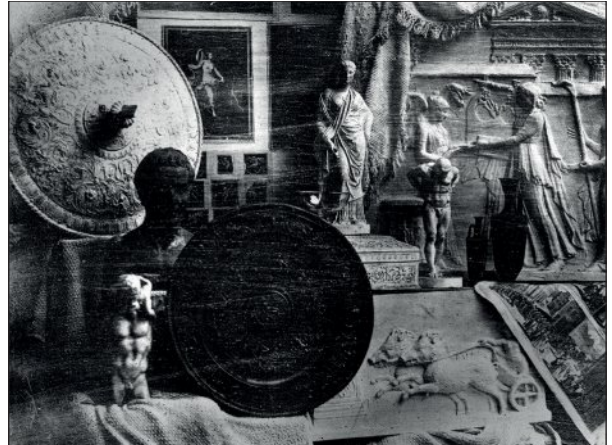
I april skrev Daguerre til Isidore Niépce for at sige, at han ventede på gunstigere vejr for at gennemføre yderligere forsøg. Det var sandsynligvis i maj, at han besluttede at kontrollere den tid, som var nødvendig til fremstilling af daguerrotypier under bedre lysforhold. Det er således, at 'Stilleben' taget ved vinduet blev til. Senere gav han dette værk til Louvres direktør. Det er også muligt, at han fremstillede det under Isidore Niépces besøg i juni 1837, for Niépce må have set de færdige daguerrotypier, før han underskrev aftalen. Tilsyneladende skete der det, at de to herrer under deres møde blev enige om, at det var nødvendigt at fremstille yderligere daguerrotypier, som skulle anvendes til at vise frem. Denne gang skulle de imidlertid tages uden for atelieret. I begyndelsen af juli forelagde Daguerre så Isidore Niépce resultaterne af sine følgende forsøg. I begyndelsen af oktober var han så klar til at fremstille det første daguerrotypi med et vue fra Paris, som skulle anvendes som referencemodel. Præcis ved middagstid placerede Daguerre hele sit udstyr på sin tagterrasse og begyndte eksponeringen af Boulevard du Temple, som varede 4 minutter. Nogle dage senere fremstillede han den anden version. Men en måned senere fejrede Daguerre sin halvtreds års fød-

Konkyliesamling

Stilleben, gave til Arago, 1839

Opstilling

Stilleben, 1837

selsdag og skabte en tredje version af Boulevarden, men denne gang i regnvejr. Ifølge en journalist var eksponeringstiden 10 minutter. Sidst på året besøgte Daguerre Muséum National d'Histoire Naturelle, hvor han tog et daguerrotypi af en muslingeskal og forsøgte sig med et portræt af M. Huet.

I et brev skrevet i begyndelsen af 1838 informerede Daguerre Isidore Niépce om sine vellykkede forsøg med at tage portrætter. I foråret og sommeren udforskede Daguerre Paris og fremstillede adskillige billeder af byen. I Louvre fremstillede han adskillige daguerrotypier af en samling skulpturer. Sidst i 1838 afholdt han et møde med fremstående parisere. Men det var i december, at præsidenten for Académie des Sciences, François Arago begyndte at interessere sig aktivt for hans opfindelse. Den 7. januar, 1839 præsenterede Præsidenten for Académie des Sciences så Daguerres opfindelse for Verden.

Forklaringerne: Hvorfor oktober?

Nøglen til opklaringen af datoen for 'Boulevard du Temple' er træerne. De fleste tror fortsat, at daguerrotypiet blev fremstillet i foråret (april-maj) men de anfører ingen argumenter. Efter et års observation er jeg klart overbevist om, at oktober er den eneste måned, hvor træerne ligner dem på daguerrotypiet, og for at være mere præcis, anden halvdel af oktober. Naturligvis afhænger træernes udseende af mange faktorer såsom vejrlig, træart, alder osv. For nærværende har vi ingen præcis viden om, hvilken træart det drejede sig om i Jardin de Turc, men vi kan med rimelighed antage, at det er den ret populære bøg (*fagus sylvatica*).

Træernes udseende på daguerrotypiet afgør i sidste ende årstiden. Jeg tror, at vi alle kan blive enige om, at det ikke er sommer eller vinter. Ifølge min opfattelse ville træernes udseende have været ganske anderledes i foråret. Følgende billeder af træer i Paris ses med i forår- og efterårs løv.

8. marts

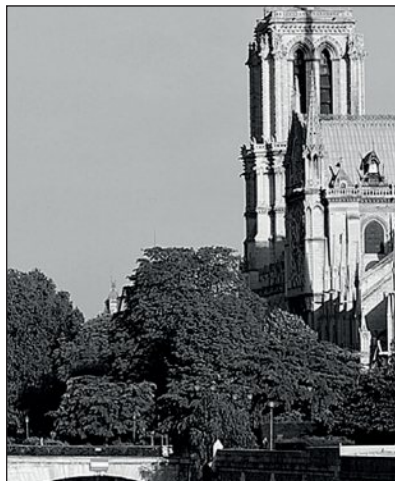
24. marts

12. april

19. april

13. september

30. september

6. oktober

20. oktober

22. oktober

Hvilket år?

Som jeg har nævnt i artiklen, blev tre daguerrotypier af Boulevarden fremlagt på mødet i Akademiet i Paris, hvilket efterlader os med valget mellem efterår 1838, efterår 1837 eller efterår 1836. En kort stund overvejede jeg, om tidspunktet kunne være efteråret 1836, men den teori lod jeg hurtigt falde, da jeg blev bekendt med teatrenes i Boulevard du Temples historie. Som jeg nævner i artiklen, viser daguerrotypiet to parisiske teatre, hvor bygningerne allerede er genopbygget.

Théâtre de la Gaîté blev ødelagt af brand i februar 1835 og blev genåbnet den 9. september 1837. Cirque Olympique fik renoveret taget, og byggeriet blev afsluttet i marts 1837. I den periode fandt forestillingerne sted på Champs-Élysées. I oktober 1837 fortsatte Cirque Olympique sine aktiviteter i Boulevard du Temple.

Efteråret 1837 eller Efteråret 1838?

Det endelige mysterium er årstallet for daguerrotypiet. Hvorfor kan det ikke være 1838? Daguerre og Niépce åbnede deres udbudsrunde i marts 1838. Den 28. april meddeler Daguerre i et brev til Niépce, at han har fundet de første bydere, som er interesserede i hans opdagelse. Denne oplysning angiver, at Daguerre havde en prototype af daguerrotypiet i foråret 1838. Men Boulevarden blev fremstillet om efteråret, så hvad skete der sidst i 1838? Daguerre var optaget af at fremme sin opfindelse, men den første udbudsrunde, som udløb i august var ingen succes.

Derfor planlagde han en ny udbudsrunde. Det endelige bevis er et brev fra december 1838, hvor Niépce efter at være vendt tilbage fra Paris rapporterede, at Daguerre mødtes med prominente parisere og planlagde en udstilling af næsten 40 daguerrotypier den 15 januar. Denne oplysning bekræfter, at forår-sommer 1838 må være den mest intensive arbejdsperiode i Daguerres arbejdsliv.

Eksposeringstid

I et brev fra Niépce til Daguerre af 1. november 1837 udtrykker Niépce sin glæde over et prospekt, som blev optaget på 4 minutter. Som jeg skriver i min artikel er denne tid sammenlignelig med eksposeringstiden for Boulevard du Temple. Selv om visse forskere påstår, at eksposeringstiden var længere bekræfter presseklip fra 1839, at de har uret.

Hespérien 1839:

Tre prospekter af Boulevard du Temple kl. 8, 12 og 16:00 i regnvejr på 8-10 minutter.

Gazette Littéraire 1839:

'... på 3 minutter ved fuldt solskin om sommeren, om efteråret og vinteren, lidt mere'.

Konklusioner

Ifølge min opfattelse bekræfter træernes udseende og brevet fra november 1837, at Boulevard du Temple blev fremstillet i oktober 1837. Vi kan antage, at brevet fra Paris med daguerrotypiet blev modtaget af Niépce den 31. oktober, og at Niépce besluttede at sende sit svar den følgende dag. Så hvis vi fratrækker 4-5 dages leveringstid kan vi komme frem til datoen for afsendelsen fra Paris. (Ifølge Conducteur ou Guide du Voyageur et du Colon de Paris: *rejsen fra Paris til Marseilles varede seks dage*, og det kan således antages, at det til Chalon-sur-Saone vil have taget omkring 4 dage.

Alt dette viser altså, at Daguerre har sendt sit brev ikke senere end 26-27. oktober 1837. Vi kan måske undre os over, hvad der blev af det første Boulevard du Temple. Svaret er ganske enkelt: På det tidspunkt havde han 'aftaget' en anden, og bedre version med Skopudseren.

Vi kan således antage, at kl. 8 versionen blev optaget omkring 22-25 oktober, medens den første version blev 'aftaget' kl 12:00 nogle få dage tidligere. Det må således antages, at datoen for skabelsen af det første daguerrotypi med et prospekt af Paris er den 18-20. oktober 1837. Som jeg har understreget ovenfor, antyder træerne på prospektet også anden halvdel af oktober.

Vi har ikke så mange faktuelle oplysninger fra den tid. Visse kredse vil fortsat tro, at Boulevard du Temple blev fremstillet i efteråret 1838, men ifølge min opfattelse kaster de ovenstående oplysninger nyt lys over den mulige dato for Boulevard du Temple daguerrotypiet.

Selv om jeg er overbevist om, at min opdagelse er tæt på sandheden, ved jeg, at min teori kun ville kunne bekræftes af Louis Daguerres dagbøger. ●

Oversat fra engelsk af Lars Rønnow Larsen.

Litteratur:

Objektiv nr.39/1987, s.30-35.

Skopudseren og hans kunde 1837.

Daguerre bevorzugte die Senkrechten

Analyse af:

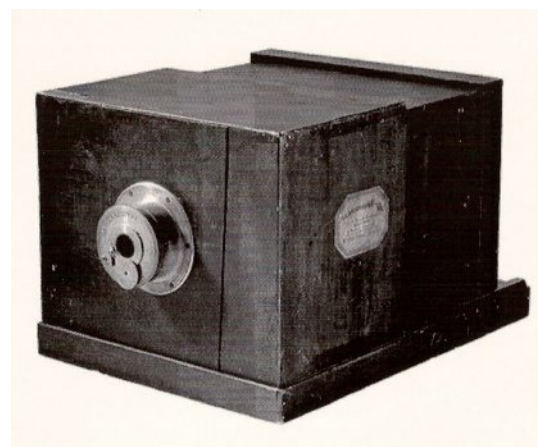
Peter von Waldhausen

Medlemmer som ønsker kontakt til forfatteren:
idunajski@wp.pl Pris for engelsk udg. 5 euro inc. Porto.

**Adresse: Ireneusz Dunajski, Ul Krosniat 26E/3
81-574 Gdynia, Polen.**

Dansk

Tysk

Engelsk

Fransk

50 år Pentacon i Dresden

Klaus-Eckard Riess

I anledning af 150-året i 1989 restaurerede VEB Pentacon, grundlæggeren af Dresdens kameraindustri Wilhelm Enzmann's gravsted

For 50 år siden, helt nøjagtigt den 1. januar 1964, blev VEB Pentacon Dresden holdt over dåben og etablerede sig som et nyt begreb i fotoverdenen. Der var ikke tale om grundlæggelsen af en ny virksomhed. Derimod må det betegnes som et betydeligt skridt ved samlingsbestrebelse i Dresdens fotoindustri, der allerede i 1959 havde ført til dannelsen af VEB Kamera- und Kinowerke Dresden. Nu blev kronen sat på værket med et iøjnefaldende navn og logo. Forhistorien går over 100 år tilbage. Det har der været skrevet meget om, ikke mindst i *Objektiv*. Jeg selv har bidraget med beretningerne om Ica AG (*Objektiv* nr.126) og *Kamera-Werkstätten* (*Objektiv* nr.113), ligeledes tangeres emnet i artiklen *Fra Contessa til Contarex* (*Objektiv* nr.114). Lars Schönberg-Hemme fortalte for mange år siden om *Zeiss Ikon AG* (*Objektiv* nr. 54, 55, 57, 60), senere om *Heinrich Ernemann* (*Objektiv* nr.105, 106, 107, 110), og sidst berettede han i artikelserien om den *midttske fotoindustri om Pentacons tilblivelse, udvikling* og endeligt (*Objektiv* nr. 126 og 127). Der er altså ingen grund til at gentage hele historien. Jeg vil nøjes med en kort oversigt og derefter kaste lidt lys på de væsentligste highlights i VEB Pentacons kameraproduktion.

Allerede kort tid efter, at Daguerres opfindelse i 1839 var blevet bekendtgjort og tilegnet hele verden, fremstillede den ansete mekaniker og optiker Wilhelm Enzmann i Dresden et kamera, der ifølge de angivne mål havde et tyve gange mindre rumfang end Daguerres originale kamera. Enzmann nævnes derfor altid som grundlæggeren af Dresdens kameraindustri. I 1989, 150-året for Daguerres opfindelse og for det allerførste kamera i Dresden, ærede VEB Pentacon Enzmans minde ved at restaurere hans gravsted på den gamle Annenfriedhof i Dresden. Det var dog endnu ikke kameraer, men derimod albuminpapirproduktionen, der prægede udviklingen i Dresden. Formentlig har den været medvirkende til, at pionerer som Richard Hüttig, Heinrich Ernemann og Wilhelm Wünsche byggede deres kamerafabrikker i Dresden. De fik hurtigt vokseværk med en produktion af et nærmest uoverskueligt antal af kameratyper og navne. Richard Hüttig skal dog have æren for i 1896 at have fremstillet Dresdens første spejlrefleks-kamera: Zeus-Spiegel-Camera. På Schandauer Straße 76 i Dresden-Striesen opførte han en fabriksbygning, der i udvidet stand senere skulle komme til at rumme Ica AG's, Zeiss Ikon AG's og VEB Pentacon's direktioner.

Hüttigs Zeus-Spiegel-Camera, 1896

problematisk konkurrencesituation på det fototekniske og optiske område. Carl Zeiss tog igen initiativet og nærmest dikterede den næste sammenslutning.

Ikke langt derfra udbyggede Heinrich Ernemann sin virksomhed. Udover fremstilling af alle typer kameraer, lukkere og objektiver, specialiserede han sig i filmkameraer og kinomaskiner.

Wilhelm Wünsche byggede en stor og dengang meget moderne fabrik i forstaden Reick. Han forloftede sig næsten på et alt for omfattende kameraprogram.

Carl Zeiss i Jena, der fremstillede fremragende kameraobjektiver, savnede en stor kamerafabrik at kunne levere til. Derfor tog man initiativ til en fusion af Dresdens førende fotofabrikker og til en tiltrængt sanering af deres alt for omfattende produktpalette. Den innovative Dr. Rudolf Krügener fra Frankfurt/Main sluttede sig til, mens den i begyndelsen positive Heinrich Ernemann trak sig tilbage, fordi han frygtede for sin selvstændighed.

Den første store fusion i 1909

Resultet blev dannelsen af Ica AG i 1909 under ledelse af Direktør Guido Mengel.

Ca. 15 år senere var den gal igen, for at sige det sådan. I midten af tyverne herskede en

Nu blev det Ica AG og Heinrich Ernemann i Dresden, C.P.Goerz i Berlin og Contessa-Nettel i Stuttgart, der i 1926 sluttede sig sammen til Zeiss Ikon AG. Man fik Ernemann til at opgive produktionen af lukkere og objektiver og koncentrere sig om filmteknisk udstyr. Den tidligere Ica fabrik kom til at tage sig af småbilledkameraerne, som flagskibet Contax, Super Nettel og det eksklusive tøjede Contaflex. Contessa-Nettel i Stuttgart blev specialist i bælg- og klapkameraerne, og Goerz-Werk i Berlin fremstillede det tøjede Ikoflex, Box Tengor og mange andre ting. Kvalitetsobjektiverne leverede selvfølgelig Carl Zeiss Jena.

Dresden var også hjemstedet for mange andre kamerafabrikker, der i DDR-tiden efterhånden alle blev nationaliserede og tvunget ind i VEB Pentacon. Nogle af de kendteste er Balda (grundlagt 1908), Welta (1914), Certo (1902), Beier/Freital (1923), Mentor (1906), EHO/Altissa (1902), Kochmann (1921), Kamera-Werkstätten (1919) og ikke mindst Ihagee-Kamerawerk (1912). Størst betydning for Dresdens fremtid som spejlreflekskameraernes højborg fik Ihagee, der i 1936 lancerede verdens første 35mm SLR-kamera Kine Exakta, og dernæst Kamera-Werkstätten i Niedersiedlitz, som med Praktiflex kom til at lægge bunden til det senere succes kamera Praktica.

Under krigen måtte fremstillingen af fotoudstyr vige for rustningsproduktionen. Det frygtelige bombeangreb i februar 1945 afstedkom store ødelæggelser i de fleste af Dresdens kamerafabrikker. Derefter bragte den af besættelsesmagten beordrede demontage af produktionsmidlerne Dresdens fotoindustri ned på et nulpunkt. Desto mere beundringsværdigt er det, at de

tilbageværende Ihagee medarbejdere fik rejst Exakta kameraet som en fugl Fønix af asken og at konstruktørerne i det nu nationaliserede VEB Zeiss Ikon allerede i 1948 formåede at præsentere et nyt Contax kamera med indbygget prismesøger.

Efter 2. Verdenskrigs ødelæggelser kom der gang i kamerafabrikkerne. Grundpillerne til det senere VEB Pentacon

Dette var en verdensnyhed, som blev til et forbillede især for senere japanske kameraer. Hos KW i Niedersiedlitz, hvis retmæssige ejere var forsvundet i de kommunistiske koncentrationslejre, moderniserede Siegfried Böhm Praktiflex kameraet til Praktica.

Contax S sælges i vesten under navnet Pentacord med Ernemann-tårnet som logo i 1955

Han konstruerede det imponerende systemkamera Praktina, og på photokina 1956 fremviste han det nye enøjede mellemformatkamera Praktisix.

Balda-Werks ejer Max Baldeweg måtte som så mange andre flygte til Vesttyskland, hvor han grundlagde et nyt Balda Kamerawerk i Bünde/Westfalen. Hans oprindelige fabrik i Dresden omdøbtes til VEB Belca Werk, som sammen med KW til sidst blev en del af VEB Pentacon.

At Carl Zeiss Stiftelsen etablerede et nyt hovedsæde i Oberkochen og Stuttgart i

Sydtyskland, afstedkom årtier lange tovtrækkerier om firmanavn og rettigheder. En af følgerne blev, at VEB Zeiss Ikon i Dresden fra 1958 kom til at hedde VEB Kinowerke, og at prisme-Contaxen i det vestlige udland solgtes under den udmærkede betegnelse Pentacon. Allerede året efter fulgte første etape af koncentrationen i Dresdens fotoindustri, idet VEB Kamera- und Kinowerke Dresden blev dannet under deltagelse af KW, Welta, Altissa, Aspecta og det tidligere VEB Zeiss Ikon. Den nye store virksomhed med omkring 5.000 ansatte havde i begyndelsen hverken en professionel organisation, en rigtig moderne måde at producere på eller et slagkraftigt navn. Det fik den i 1962 nyudnævnte direktør Bernhard Koppatsch med tiden rådet bod på.

Fra 1. januar 1964 blev det velklingende firmanavn VEB Pentacon gradvist til et internationalt kendt begreb med Ernemanns berømte tårn som iøjnefaldende logo.

Praktica VI, Praktica V, Pentacord og Praktisix

Og hvad kunne Pentacon i sin startfase så tilbyde af fremtrædende spejlreflekser? Udover 6x6-kameraet Praktisix og centrallukkerkameraet Pentina egentlig kun Praktica IV og V. Ved begge var der tale om et almindeligt Praktica-hus, der havde fået påbygget en, efter min mening, noget høj og kluntet prismetop.

Foruden den sædvanlige runde fremtræksknap på toppen sad der også en hurtigopræksarm i bunden af kamerahuset. Det hovedsageligt nye ved Praktica V var det tilbage-klappende spejl. Både Praktica IV og V kunne fås med indbygget, men ukoblet lysmåler.

Praktica Nova, 1964-1969. Lavere prismehus, hurtig optræksarm, skråtstillet udløserknop på fronten, returnerende spejl

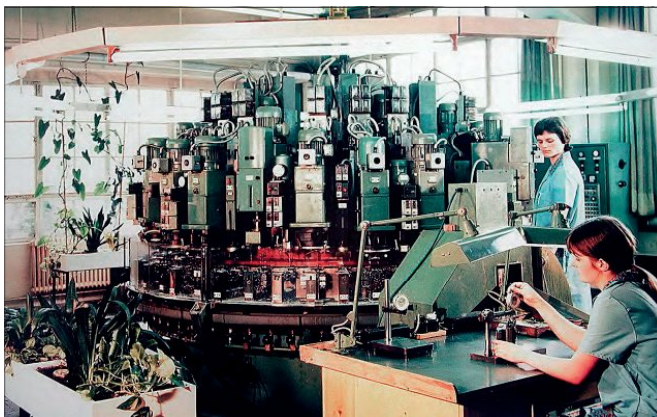
Allerede i december 1964 barslede VEB Pentacon med en ny kameraserie, der hed Praktica nova 'det nye Praktica'. Kameraet udmærkede sig ved en lavere prismetop, fremtræksarm, skråtstillet udløserknop på fronten af huset, fresnelmatskive og returnerende spejl.

To montagebånd med høj effektivitet

Samtidig sattes en omfattende omstrukturering, rationalisering og omlægning af produktionen i værk. Praktica nova var det første kamera, der blev monteret på det nyinstallerede dobbelte samleband på 75m længde. Alle 95 sekunder forlod et færdigt kamera transportbåndet. Der blev også satset på automation. Man konstruerede et såkaldt ringbord (Ringtisch), som automatisk færdigbearbejdede de støbte kamerahuse, d.v.s. fjernede grater, borede huller, skar gevind etc.

På Leipziger Messen i foråret 1965 vakte nova-seriens Praktica mat opsigt som det første tyske SLR-kamera med TTL-belysningsmåling igennem objektivet. Dr. Gerhard Jehmlich havde stået for udviklingen. En ny type stråledeler mellem prismet

Et såkaldt ringbord, hvor de sprøjtestøbte kamerahuse automatisk blev afgratet og fik boret huller samt skåret

og matskiven spejlede lyset hen til en storfladet fotomodstand (CdS). Der måltes med arbejdsblenden, som blev aktiveret ved tryk på den store runde måleknop på kamerahusets forside, inden billedet skulle tages.

Muligvis fortrød man lidt, at produktionen af det alsidige systemkamera Praktina var blevet indstillet i 1960.

Pentacon super, 1968-1972. VEB Pentacons professionelle 35mm SLR-kamera. Udskiftelige søgere, TTL-belysningsmåling ved fuld åben blænde, mulighed for tilslutning af motor og 17m filmmagasin

I hvert fald bragtes i 1968 Pentacon super på markedet, måske det mest professionelle kamera, som VEB Pentacon har fremstillet. Helt revolutionerende var den lodret-gående spaltelukker, der kombinerede et første jalousi af gummieret lærred med et andet gardin af metallameller. Objektivilslutningen var det sædvanlige 42mm gevind. Den udskiftelige prismesøger indeholdt teknikken til TTL-lys-målingen ved fuld åben blænde. Tilslutning af motor og 17m kassette var også muligt. Kameraet

bestod sin prøve i januar 1969, da det i det russiske rumskib Sojus 4 fulgte med ud i verdensrummet. Men det professionelle marked blev hurtigt mættet. Derfor stoppede produktionen efter knapt 5.000 eksemplarer, som i dag er ret så eftertragtede på Ebay og andre auktionssider.

Praktica PL electronic. Det første SLR-kamera, hvor det mekaniske hemværk er blevet erstattet af en elektronisk lukkerstyring

Praktica PL electronic fra 1968 nåede med sine 3.400 styk ikke engang så langt. Her var der tale om det første SLR-kamera, hvor det mekaniske hemværk var blevet erstattet af en elektronisk lukkerstyring. Desværre viste strømforbruget sig at være for højt.

PL betyder 'Pentacón Loading', hvilket er et system som gør filmilægningen nemmere, fordi opsamlerspølen næsten automatisk fanger filmen. 1968 var et bemærkelsesværdigt år for VEB Pentacón, idet firmaet blev til et Kombinat. Dermed menes en sammenslutning af flere VEB-virksomheder. For at repetere det, så er VEB forkortelsen af Volkseigener Betrieb, som betyder folkeejet virksomhed, eller som folkemunden sagde: *V*aters *e*hemaliger *B*etrieb = *f*ars *f*orhenværende virksomhed.

Mere eller mindre var de jo alle blevet taget fra deres rette ejermænd. VEB Pentacón blev nu forenet med VEB Feinoptisches Werk Görlitz (tidl. Hugo Meyer & Co. Görlitz), men også med Ihagee Kamerawerk AG i V., der allerede i 1964 havde mistet en stor del af sin selv-stændighed. Dette år var Ihagee's udviklings-afdeling blevet opløst og de ansatte integreret i Pentacón. Fremover skulle der kun sættes på udviklingen af Praktica.

Praktica L

I året 1969 vartede VEB Pentacón op med Praktica L-serien. L står for 'Lamellenverschluss', d.v.s. en lodretgående spaltelukker bestående af metal-lameller. Samtidigt blev der lanceret en ny og moderne udformning af kamerahuset. L-serien blev fremstillet i utallige versioner helt frem til 1989.

Nedenstående oversigt over de væsentligste typebetegnelser giver et lille begreb om mangfoldigheden af versionerne i Praktica L-serien:

Praktica L uden belysningsmåler.

Praktica LLC med elektronisk overførelse af blænderværdien.

Praktica LTL TTL-måling med arbejdsblænde

Praktica LB udvendig b-måler med efterfølgingsviser.

Praktica VCL TTL-måling ved åben blænde, udsk. søgere.

Praktica EE2 med elektronisk belysningsautomatik.

Produktionstallet nåede op på i alt 4,8 millioner kameraer i de 20 år som L-serien var på samlebåndet. I samme periode havde flertallet af de vesttyske kamerafabrikker for længst opgivet ævred.

På lignende måde som bearbejdningen af de støbte kamerahus foregik ved automation, blev også lukkernes metaljalousier automatisk sammenføjet og nittet på en stor ringformet maskine.

Med L-serien indførtes også en ny og mere hensigtsmæssig TTL-lysmåling igennem prismet, der lagde hovedvægten på motivet i midten af billedfeltet. Centervægtsmåling kalder vi det på dansk.

Ligeledes i 1969 lancerede VEB Pentacón Praktica LLC, som udmærkede sig ved TTL-belysnings-

måling ved fuld åben blænde. Blænderværdien overførtes til kameraet via 3 kontakter i objektivfatningen. Derved blev Praktica LLC verdens første 35mm SLR-kamera med elektronisk forbindelse mellem objektiv og kamerahus – ca. 15 år før alle andre.

Personlig finder jeg Praktica VLC fra 1974 interessant. Kameraet har udskiftelige søgere og måler derfor ikke lyset igennem prismet, men på en ret speciel måde ud igennem siden af spejlet.

Exakta RTL 1000

Målingen foregår ved fuld blænderåbning og prioriterer midten af billedfeltet.

Et andet bemærkelsesværdigt kamera fra VEB Pentacon var Exakta RTL 1000. Navnet, bajonetten og en ekstra venstrehåndsudløser er det eneste, som kameraet har til fælles med Exakta. Kamerahuset er bygget op over Praktica L, men med udskiftelige søgere og TTL-måling. Belysningsmåleren sidder i prismesøgeren. Ved påsætning kobler den sig til kameraets tidsindstillingsknap på samme måde som Photomic på Nikon F.

I 1970 blev Ihagee Kamerawerk opslugt helt af VEB Pentacon og holdt derved op med at eksistere. Det eneste oprindelige Ihagee-kamera, som Pentacon fortsatte med at producere, var det beskedne Exa med klaplukkeren.

I 1972 var det i det hele taget slut med private virksomheder i DDR. Alt hvad der hidtil endnu havde eksisteret som helt eller delvis private Foto-firmaer i eller omkring Dresden, kom efterhånden ind under VEB Pentacon.

I 1977 blev Praktica EE 2 præsenteret, Pentacons første SLR-kamera med blænderprioriteret belysningsautomatik. Det er ca. 5 år efter at tilsvarende japanske kameraer har set dagens lys. Kameraets sene debut på verdensmarkedet demonstrerer for

første gang DDR's utilstrækkelige ressourcer på det mikroelektroniske område, skriver Dr. Gerhard Jehmlich.

For at få sin kommende Praktica B-serie på højde med konkurrenternes tekniske niveau, allierede Pentacon sig med det japanske firma NEC til udvikling og levering af kameraernes elektroniske kredsløb. 'B' står for bajonet. Praktica B-serien udmærker sig nemlig med en objektivbajonet i stedet for det traditionelle 42mm gevind, og igen med kontakter til elektrisk overførsel af blændeværdierne til fuldåben TTL-måling. Det nye kamerahus er betydelig mindre, mere afrundet og efter min smag af et smukkere design end L-seriens kantede modeller. Men spaltelukkerens størrelse nåede man ikke at tilpasse. Den er simpelthen for høj. Dette problem løstes med et kunstgreb, idet man vendte lukkeren på hovedet og lod metallamellerne køre helt op ind imellem søgerokularet og prismet. Søgeren er i dette øjeblik

Første kamera af B-serien med objektivbajonet og formindsket kamerahus i nyt design

i forvejen mørk, fordi spejlet er klappet op. En omvendefunktion får lukkeren straks efter eksponeringen til at gå tilbage i udgangsposition.

Til at begynde med er der 2 grundmodeller: Praktica B 200 (1979) med både manuelle lukkertider og belysningsautomatik og Praktica B 100 (1981) kun med belysningsautomatik.

På grund af DDR's vanskelige valutasituation kunne VEB Pentacon ikke udruste sine kameraer med de eksisterende, fortrinlige metalspaltelukkere fra Copal.

Allerede Praktica L-seriens lamellukkere havde man været nødt til at konstruere med en helt anden opbygning, for ikke at kollidere med Copals patenter.

Disse patenter udløb i 1984. Først da kunne Pentacons ingeniører tage fat på at udvikle en 2-magnet-lukker med drejeledstyrede lukkerlameller i stedet for de hidtidige sakse- og slidseføringer.

Praktica BX20

De nye lukkere blev kendetegnende for Praktica BX-serien fra 1987. Seriens mest avancerede model var Praktica BX 20, der også udmærkede sig ved at være udstyret med en moderne TTL-blitzstyring. Alligevel var Pentacon kommet godt bagud med sine kameraer i forhold til, hvad f.eks. Nikon kunne tilbyde på samme tid: Integreret motordrift, flerfelts-belysningsautomatik og autofokus. Årsagen skal efter min mening ikke søges i Pentacon-folkenes manglende innovationsevne, men derimod i DDR's utilstrækkelige ressourcer parret med det af ideologien dikterede, ineffektive planøkonomiske system. Det kunne ikke andet end at bryde sammen til sidst. I slutningen af 1980'erne måtte man efterhånden kalkulere med en rentabilitetsfaktor på 0,15, d.v.s. at for 1,0 DDR-Mark omkostninger kunne VEB Pentacon kun indtjene 0,15 DM.

Den 1. januar 1985 indkasserede de ansatte hos Pentacon en lussing af de store. For 3. gang i historien strakte Carl Zeiss Jena, med den magtfulde og berygtede generaldirektør Wolfgang Biermann i spidsen, sine hænder ud efter Dresdens fotoindustri (Herbert Blumtritt). Pentacon mistede fuldstændig sin selvstændighed og blev en del af det efterhånden mastodontagtige Kombinat VEB Carl Zeiss Jena. Allerede forinden var det fra allerhøjeste myndighed blevet besluttet, at VEB Pentacon under største hemmeligholdelse skulle udvikle og producere militærisk udstyr, og at der til dette formål skulle opføres en helt ny bygning på Enderstraße 92 i Dresden-Seidnitz. Bygningen blev indviet i 1988, men megen produktion nåede ikke at komme i gang.

Berlinmurens fald den 9. november 1989 blev sammen med DDR's kollaps også skæbnesvanger for VEB Pentacon og dets 5700 medarbejdere. I årtier havde man produceret med stort underskud, som staten udlignede for at få vestlig valuta i kassen. En fortsættelse af dette spil var selvfølgelig umuligt fremover. Næsten som en hån kom meddelelsen om VEB Pentacons lukning netop den

2. oktober 1990, dagen for proklameringen af den tyske enhed. De chokerede ansatte fik dog udbetalt en vis kompensation.

I håb om et fremtidigt samarbejde optog man kontakt til den japanske fotoindustri, men da japanerne så de afraktede og forfaldne bygninger, som Prakticaerne til sidst var blevet produceret i, mistede de fuldstændig interessen.

I juni 1991 blev alt inventar, værktøj og maskiner bortauktioneret og endte for det meste som skrot. Erhvervsmanden Heinrich Mandermann, der i forvejen havde haft megen kontakt med Pentacon og som desuden ejede det optiske firma Jos. Schneider i Bad Kreuznach, købte den moderne ejendom på Enderstraße. Her fortsatte ca. 150 medarbejdere med at producere det nyeste Praktica BX 20s helt frem til 2001.

Den dag i dag har fa. Jos. Schneiders datterselskab Pentacon GmbH til huse på Enderstraße 92. Her arbejder ca. 165 ansatte med udvikling og produktion indenfor sprøjtestøbning, finmekanik, optik m.m. Der forhandles også digitalkameraer og andet under det kendte mærkenavn Praktica.

VEB Pentacon havde selvfølgelig ikke udelukkende produceret Praktica spejlrefleks-kameraer. Helt i tråd med Heinrich Ernemanns tradition blev der indtil ca. 1975 fremstillet fremragende kinomaskiner, forskellige film-kameraer og ligeledes et professionelt klippebord. Man udviklede også store Laborautomater til filmfremkaldelse og billedkopiering samt det omfattende mikrofilm-system Pentaka.

Personlig kan jeg prale af at have fået min lærlingeuddannelse i Pentacons forgængerfirmaer VEB Zeiss Ikon og Kamera-Werkstätten Niedersiedlitz. Allerede dengang i 1957 skumlede det med rygter om en fremtidig sammenlægning. Det var ikke ligefrem populært hos alle. En dag hang der på vores opslagstavle i KW en lønseddel fra VEB Zeiss Ikon med en påskrift i store røde bogstaver: 'Ohne uns!' (uden os). Da det kom til stykket, og fusionen blev til virkelighed, først i 1959 som VEB Kamera- und Kinowerke Dresden og fra den 1. januar 1964 som VEB Pentacon, var jeg forlængst over alle bjerge og servicerede Edixa og Nikon i Hellerup. Udviklingen i Dresden skænkede jeg ikke ret mange tanker.

Men hvad nu, hvis jeg ikke havde fået tilbuddet om at komme til Skandinavien dengang? Så ville Pentacon nok have haft fornøjelsen af min arbejdskraft, indtil jeg i 1990 havde delt skæbne med tusindvis af andre og stået frustreret og uden arbejde på gaden. ●

Enderstrasse 92 i Dresden-Seidlitz, hvor det nuværende fa. Pentacore GmbH stadig har til huse

Du sparer ca. 2000 kroner med et PRAKTICA spejrefleks - og du får ligeså gode billeder

Det afgørende for et godt billede er præcis lukker, perfekt lysindfaldssystem og skarpe kontraster. Det betyder, du skal have 2000 kr. hos Pentacore for at få et godt og præcist billede.

PRAKTICA LTL - den mest populære Genomsigtig lukker og lysindfaldssystem 1:1.8-116 mm, afslutningslængde med 27,2 cm. Det eneste kamera til det perfekte resultat. LTL har, som alle nye Prakticamodeller, en rigtig praktisk konstruktion 1 - 1/1000 sek. samt elektronisk lukker og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek.

PRAKTICA L Spejrefleks med 35 mm objektiv, 1:1.8-116 mm, afslutningslængde med 27,2 cm. Det eneste kamera til det perfekte resultat. LTL har, som alle nye Prakticamodeller, en rigtig praktisk konstruktion 1 - 1/1000 sek. samt elektronisk lukker og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek.

PRAKTICA LB Spejrefleks med 35 mm objektiv, 1:1.8-116 mm, afslutningslængde med 27,2 cm. Det eneste kamera til det perfekte resultat. LTL har, som alle nye Prakticamodeller, en rigtig praktisk konstruktion 1 - 1/1000 sek. samt elektronisk lukker og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek.

PRAKTICA LLC Spejrefleks med 35 mm objektiv, 1:1.8-116 mm, afslutningslængde med 27,2 cm. Det eneste kamera til det perfekte resultat. LTL har, som alle nye Prakticamodeller, en rigtig praktisk konstruktion 1 - 1/1000 sek. samt elektronisk lukker og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek.

PRAKTICA VLC - Nyt Det mest avancerede Praktica med 35 mm objektiv, 1:1.8-116 mm, afslutningslængde med 27,2 cm. Det eneste kamera til det perfekte resultat. LTL har, som alle nye Prakticamodeller, en rigtig praktisk konstruktion 1 - 1/1000 sek. samt elektronisk lukker og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek. og elektronisk 1/1000 sek.

1850,-

750,-

800,-

1500,-

1900,-

cinematic aps

Litteratur:

Gerhard Jehmlich ,Der VEB Pentacore Dresden'
Herbert Blumtritt ,Die Geschichte der Dresdner Fotoindustrie'
Richard Hummel ,Spiegelreflexkameras aus Dresden'
,Praktica - Kameras aus Sachsen' en film af Anna Schmidt

Kameraer med udskiftelige filmkassetter

Klaus-Eckard Riess

Balda Rollex kassette, 1934

Kodak Ekstra, 1946

Ærgerligt, at man den éne gang har det forkerte kamera med den rigtige film og den anden gang det rigtige kamera med den forkerte film!

Hans Domnick, filmmager

Hans Domnick, som i 1960'erne opnåede berømmelse med filmen 'Dreamway of the World', var kun én af de mange fotografer, der blev irriteret over, at man ikke hurtigt kunne skifte filmtype, uden at have et andet kamera ved hånden.

Derfor aftegnede der sig i kameraindustrien en trend til at finde på kameraer med udskiftelige filmkassetter. Allererst kom nok Max Baldeweg i 1934 med sin 'Balda Rollex Kasse', der kunne forvandle ethvert pladekamera til en rullefilmsmodel, som der efter behov kunne skiftes kassetter på.

Det første 35mm kamera med denne facilitet var Kodaks eksklusive 'Ekstra' i 1946, et professionelt målsøgerkamera med veksellobjektiver og udskiftelige bagklædninger, der var udført som lukkede filmkassetter.

På photokina 1956 blev 'Adox 300' præsenteret. Kameraet udmærkede sig ved en hurtigoptræksarm på fronten og et udskifteligt magasin, der med

Adox 3000, 1956

fire nøjagtigt justerede anlægspunkter garanterede en korrekt basisafstand mellem filmplan og objektiv.

Hvis Adox 300 derudover havde været udstyret med afstandsmåler og udskiftelige objektiver, ville kameraet måske have haft en chance hos et mere professionelt publikum.

Mamiya Magazine 35, 1957

Det japanske firma Mamiya bragte i 1957 'Mamiya Magazine 35' på markedet. Dette amatørkamera kunne adskilles i to halvdele. Den øverste del indeholdt centrallukker, afstandsmåler, søger, optræk og udløser, mens den nederste del indeholdt alt, hvad der havde med filmtransporten at gøre. Et skydedæksel foran billedvinduet åbnede og lukkede automatisk ved betjeningen af filmdelens låseknop.

Pentax prototype, 1954

Også hos VEB Zeiss Ikon i Dresden tænkte man i 1954 i de baner. Her konstruerede man et relativt kompakt, enøjet spejlreflekskamera med spaltelukkerlukker, belysningsmåler, udskiftelige objektiver i Praktinabajonet samt udskiftelige filmmagasiner. Kameraet fik navnet 'Pentax'. Det blev dog aldrig sat i produktion, da man ikke mente, at behovet var stort nok for dette komplicerede kamera. Derimod overtog det japanske Asahi i 1967 den siden hen så kendte kamerabetegnelse som en slags cadeau til

forgængerne i Dresden: *The choice of the name Pentax was the ultimate tribute to Pentacon who in 1948, for the first time in Europe, brought out a screw mount reflex with a fixed pentaprism. The origin of the name most likely derived from a blending of the words Pentaprism and Contax.*

Voigtländer PR 2248 prototype, 1956

Hos Voigtländer i Braunschweig var man i 1956 ligeledes i gang med et kompakt systemkamera, hvor den bagerste del med optræk og filmtransport kunne separeres fra den forreste del med objektiv og lukker. Projektet sigtede åbenbart mod en valgfri udskiftningsmulighed af både filmmagasin og objektiv. Denne interessante 'Prototype PR 2248' blev dog aldrig færdigudviklet.

Zeiss Ikon AG Stuttgart. Vekselmagasin til Contaflex, 1961 og Contarex med vekselmagasin

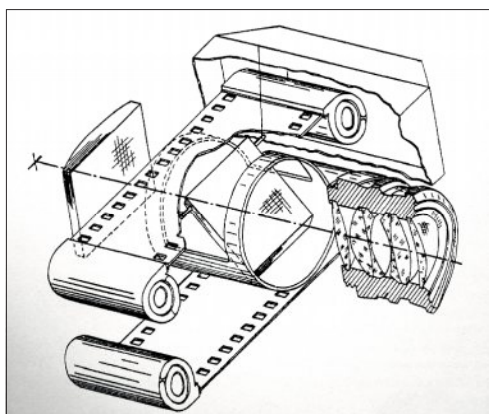
Det var Zeiss Ikon AG i Stuttgart som kom til at notere den største succes med sine vekselkassetter til spejlreflekskameraer. De blev lanceret i efterår 1961 til Contarex og Contaflex og lignede i grunden normale bagklædninger, bare lidt tykkere og med et filmkammer i hver ende. Vekselkassetterne til Contarex og Contaflex var identiske i opbygning og funktion, men forskellige i størrelse, ligesom kameraerne. Konstruktionen var

gennemtænkt og af høj præcision. Den sikrede, at filmen kom til at ligge korrekt og plant på filmbanen, og den forhindrede skæbnesvanger fejlbetjening ved kassetteskift. Zeiss Ikon tilbød at tage den gamle bagklædning tilbage, hvis man købte vekselskassetter, og firmaet havde også en tilbudspris for den nødvendige, lille udvidelse af beredskabstasken.

En helt anden vej forsøgte KW i Dresden-Niedersedlitz at gå i 1953 ved udviklingen af to højst interessante prototyper, der gik under navnet 'Zweifilmkamera'. Ideen var muligvis inspireret af et patent, som Ihagee's Karl Nüchterlein havde anmeldt allerede før krigen. Det gik ud på, at et vipbart spejl mellem to parallel liggende filmføringer skiftevis kunne projicere billedet på den ene eller på den anden film.

Zweifilmkamera prototype, 1953. VEB Kamera-Werke Niedersedlitz

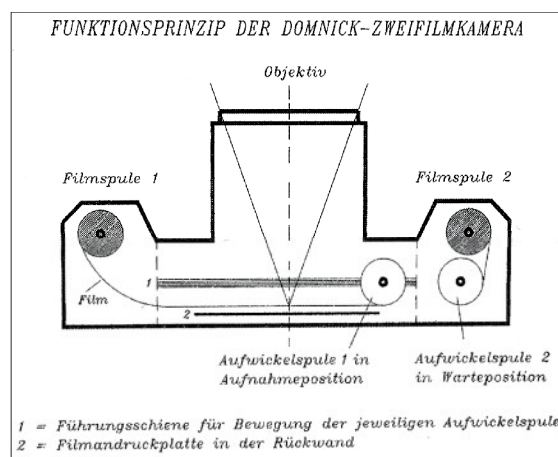
Principtegning af KW's Zweifilmkamera

Som det er vist på principtegningen, så ligger der to film i kameraet. Søgerbilledet kan betragtes på en matskive, efter at det er blevet retvendt i en prismeordening. Objektivet er udskifteligt i en Praktinabajonet. Den ene prototype var forsynet med to spaltelukkere foran filmene, den anden med

en centrallukker. Prototypen (med grønt betræk) kan i dag ses på Technische Sammlung i Dresden. Dette spændende kamera kom ikke i produktion. På grund af de to modsatte spejlpositioner ville negativerne på den ene af filmene have været vendt 180 grader i forhold til det normale. Dette havde formentlig kompliceret den automatiserede massefremkaldelse af billederne.

Hans Domnick præsenterer sit kamera på photokina, 1972

Principtegning af Domnick-Profi 6x6cm

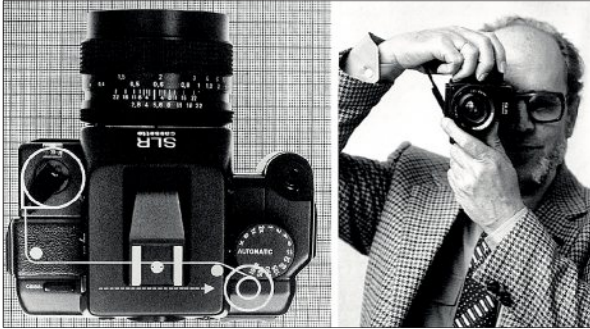

Domnick-Profi 6x6cm, 1972

To film i ét kamera var også en idé, som den berømte filmfotograf Hans Domnick prøvede at realisere. Allerede i 1963 fik han patent på et

kamera, som kaldtes 'Domnick-Profi 6x6'.

Tegningen af funktionsprincippet viser, at der i hver side af kameraet er plads til en film, som før eksponering trækkes frem til billedvinduet ved motorkraft. Hans Domnick engagerede Walter Swarfsky og andre Voigtländer-folk til konstru-

Heinz Waaske med sin SLR-Cassette, 1981

onen af kameraet og indledte et samarbejde med Zeiss (udskiftelig optik), Bertram (belysningsmåling) og Siemens (motorstyring). Kameraet, som var 22 cm bredt, 12,5cm højt og 9,5cm tykt, blev præsenteret på photokina 1972.

I det lange løb forblev det et flop. Det var for stort og for klodset, og motorsystemet åd batterier på stribe. Samarbejdspartnerne mistede efterhånden interessen, og Hans Domnick mistede 3 mio. DM.

Hasselblad's geniale system danner forbillede for mange andre kameraer

Set med mine øjne var dette monstrøse kamera en underholdende appendiks i kamerahistorien.

Hans Domnick havde ikke helt opgivet ævret. Han entered med Heinz Waaske (konstruktør af Edixa og Rollei 35), som udviklede et virkeligt handy 35mm SLR-kamera med en fiks og udskiftelig cassette, hvorfra filmen førtes frem til billedvinduet på en lignende måde, som Hans Domnick havde fået patenteret til sit første kamera. Men ingen ville åbenbart producere kameraet. I en tid, hvor elektronikken havde holdt sit indtog i

kamerateknologien, var løbet kørt for Waaskes mekaniske vidunder 'SLR-Cassette', som forblev en fodnote i kamerahistorien.

Ihagee Exakta 6x6cm, 1954

Rittreck Ila, 1956

Mamiya RB 67, 1970

How to load film magazine on the Zenza Bronica S2

Zenza Bronica S2, 1972

Rollei S 2000, 1981

Ledes tanken hen på mellemformatkameraer, så må 'Hasselblad 1600 F' fra 1948 være det første med et system af velfungerende, udskiftelige magasiner. Disse blev selvfølgelig videreudviklet med tiden. Et halvt århundrede senere kunne de tilmed udskiftes med digitale bagstykker.

Hasselblads fleksible system dannede skole. De fleste producenter af mellemformatkameraer fulgte trop. Enkelte eksempler skal her remses op og vises billeder af: Ihagee 6x6 i 1954, det japanske Rittreck i 1956, Mamiya RB 67 i 1970, Zenza Bronica S2 i 1972, Rollei SL 2000 i 1981.

Carl Zeiss Jena Doppel-Werra, 1950'erne

Afslutningsvis fortjener tre outsiders at blive omtalt. Med 'Doppel-Werra' fra 1950'erne kunne det lade sig gøre at fotografere samme motiv på én gang på to forskellige film. Alt efter hvilke Werra typer man anvendte, var det også muligt med to forskellige brændvidder. Carl Zeiss Jena, der fremstillede Werrakameraet, leverede et såkaldt 'Zwischenstück', som gjorde det muligt at montere 2 stk. Werra fast sammen, bund mod bund. Dog var der ikke tale om en sammenkobling af funktionerne. Kameraerne skulle betjenes hvert for sig.

Lidt beslægtet forekommer 'Revolette', som blev vist på photokina 1956. Kameraet består af to sammenbyggede 'DeJUR D-1' kamerahuse, der hver især er udstyret med en Prontor-lukker. På fronten kan en revolver med to udskiftelige objektiver drejes fra det éne hus til det andet.

DeJUR Revolette, 1956

Der findes to optiske søgere, én til normale brændvidder, den anden til teleobjektiver. Dette dobbelt-kamera kunne altså kombinere hvilken som helst 35mm filmtype med hvert af de til rådighed stående objektiver. Ved et simultant tryk på de to udløseretog man så på én gang to forskellige billeder af motivet.

Ermanox-Sport, ca. 1930

Det samme var muligt med Fritz Schröters 'Ermanox-Sportkamera 4,5x6cm', der nok må betegnes som et unika. Leipziger fotografen Fritz Schöter ønskede at fotografere sportsbegivenheder med to forskellige brændvidder. Til det formål havde han sammenbygget to Ermanoxkameraer og synkroniseret afstandsindstillingen mellem de to forskellige Ernostar-objektiver. Efter sigende benyttede han sit enestående dobbelt-kamera helt frem til 1970.

Ret beset hører APS-kameraerne, der kom på markedet i 1996, med til kategorien af kameraer med udskiftelige kassetter. Fordi antallet af eksponerede billeder blev registreret på APS-

Nikon Nuvis S, et avanceret APS-kamera med mulighed for forkassetteskift midt i filmen

Adox 300 med udskiftelige, solide filmkassetter

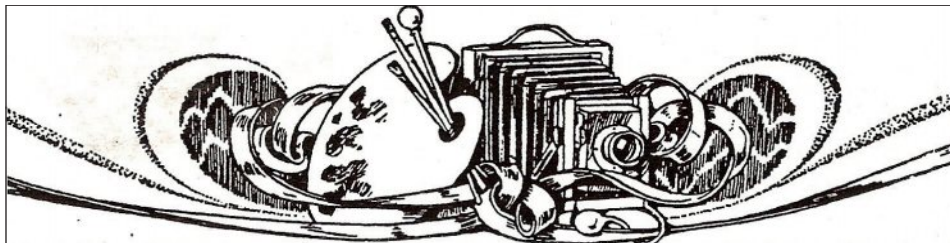
filmens magnetspor, gjorde de avancerede APS-kameramodeller det muligt, at spole filmen retur og tage kassetten ud, hvis man ønskede at skifte filmtype midt i det hele. Senere kunne den første kassette så sættes tilbage i kameraet, der automatisk spolede filmen frem til det sted, hvor der var blevet stoppet tidligere. APS-kamera aftastede på bunden af filmkassetten om filmen var belyst, ufremkaldt eller fremkaldt. I princip kunne man altså have forskellige filmtyper i lommen og hele tiden skifte efter forgodtbefindende. Det er dog tvivlsomt, om mange af de fotoamatører, der købte APS-kameraer, benyttede sig af den mulighed

I dag har digitalkameraerne med deres mange indstillingsmuligheder forlængst overflødiggjort udskiftelige magasiner med forskellige filmtyper. Fleksibiliteten fejler altså ikke noget nu om stunder. ●

Fotohandlere

2. del

Sigfred Løvstad

Hvad var det egentlig for en tid, man levede i, da stifterne af Danmarks Fotohandlerforening tiftedes, og foreningen blev en realitet? Og hvad var i øvrigt årsagerne til, at man fandt det påkrævet at optræde i flok?

Det er en kendsgerning, enhver skabelse forudsætter en igangsættende kraft. Ligeledes ved vi, at 'fælles fjender' til tider evner at skabe enighed. Fotohandlerne i de dage var i højeste grad folk, der 'selv var hjemme'. Det er sikkert forkert at sige, de var sig selv nok, men hver enkelt havde sit lille kongerige, og ønskede ikke nogen indblanding udefra.

K. Storm-Petersen

Så meget mere rosværdigt var det, at de energiske foregangsmænd, med K. Storm-Petersen i spidsen, fik gjort alvor af at stable fotohandlerforeningen på benene. Her er det, vi må huske på, at man befandt

sig midt i en voldsom depressionsperiode, og at fotohandel som et speciale, endnu var noget ganske nyt. Den fototekniske udvikling havde i tyvernes slutning, og i begyndelsen af 30'erne taget drastiske skridt fremad.

Kameraerne var blevet mere teknisk avancerede, men også servicekrævende. Der var blevet brug for en fotospecialhandler. Der var mange 'branchefremmede' der slet ikke var i stand til at yde forbrugerne den nødvendige bistand, idet de ganske enkelt ikke besad kvalifikationerne.

De som havde valgt at handle med foto som speciale havde sædvanligvis ingen uddannelse indenfor branchen, ofte ikke engang en handelsuddannelse.

De var selvlærte. Nyhederne præsenteredes i en lind strøm. Det har givetvis stået højt på prioriteringslisten hos den ivrige initiativtager og mangeårige formand, K. Storm-Petersen. I kampen for at komme alle outsidersne til livs brugtes der mange kræfter. Der skulle saneres. Hvad lignede det, at urtekræmmeren havde film liggende mellem sæbe, gær, spegesild og vaskemidler, eller papirgrossisterne solgte film helt ned til partier bestående af blot ét styk., til enhver der havde borgerskab som handlende. Dette måtte stoppes.

Storm var utrættelig i sine bestræbelser for at hverve medlemmer, så foreningen kunne blive så slagkraftig som muligt. Han vidste udmærket, at kun hvis man var i stand til at udvise et betydeligt medlemstal, kunne man gøre sig håb om at komme nogen vegne i forhandlingerne med leverandører og myndigheder.

Op gennem 30'erne

Året efter starten var man nået op på 300 medlemmer, og i løbet af 1934 tilsluttede sig yderligere omkring 200. Formanden skrev i sin nytårshilsen ved årsskiftet 1935: *Sejren er deres, der gør sig fortjent til den, ved den største sum af vilje, kraft og arbejde.*

Året efter havde man passeret 1100 medlemmer. Man konstaterede, at fundamentet lå fast og klart til at bygge videre på. Lovgivningen var i de dage i høj grad med en brancheforening. Man kunne lave prisaftaler, og man kunne håndhæve dem. Og der var mulighed for at hænge folk ud, der overtrådte næringsloven. Kampen mod undersalg og rabatgivende førtes med stor styrke.

Det lykkedes efterhånden at sammentømre en sund branche. Utallige forhandlinger havde resulteret i en række faste aftaler med leverandørerne. Siden 1937 havde der eksisteret en medlemsfortegnelse, og der måtte kun leveres varer til de, som var på listen. I 1939 gik man fra generalforsamling over til en delegeret forsamling, i et forsøg på at få en ligelig fordeling af deltagerne fra landets forskellige egne. Ved delegatforsamlingen i 1941 var importører og grossister for første gang inviteret med til det festlige samvær ved foreningens store, årlige sammenkomst. Ved 10 års jubilæet kunne formanden konstatere, at fra kaos i branchen var man de første 10 år nået frem til virkelig sunde, gode og stabile forhold og udtrykte det således:

Hvad enhver indenfor branchens forskellige grene må sande. Ud af et virvar er der opstået et fag, der

Når man kan vente

kan man blive Konge af Sverige... siger et gammelt Mundheld. Men hvad hjælper det, naar man hellere vil have Papir, Plader og Film?

Landets Fotografer og Fotohandlere har snart gjort sig fortjent til den svenske Krone — men bare de venter lidt endnu, kan de faa de længe savnede fotografiske Artikler. Paa Trods af alt, har vi nu begrundet Haab om, at de væsentligste Savn vil blive afhjulpeth, og vort Lager af Fotorammer, Kemikalier og Tilbehør er nu atter komplet.

Afleg vort Proveilager et Besøg — De er altid velkommen.

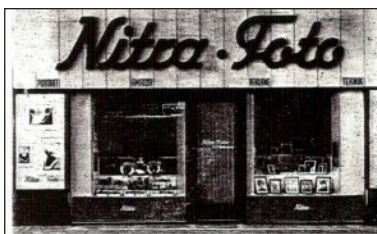
C. M. RIIS
Foto en grus
Telf. 569 Aarhus

stadig søger at nå højere og højere. En fotohandlerstand på 1550 medlemmer, der søger at dygtiggøre sig til at tage imod alt det nye, der må komme, alle de tekniske forbedringer og fremskridt, der er en følge af krigens udviklede teknik.

End er der krig i verden, men teknikere arbejder overalt og forbereder sig til fredens dage.

Krigsårene

Man vidste ikke, at der endnu var mere end to års krig tilbage, hvorefter der ville gå mange år, inden forholdene ville normaliseres. Man kan egentlig undre sig over, hvad fotospecialhandlerne levede af i krigsårene. Ret hurtigt stoppede importen fra England og USA. Krigen hæmmede den tyske fotoindustri, som blev omstillet til krigsproduktion.

Nu begynder solen at skinne - og dermed er salget af modlysblandere aktuelt.

Præsenter dem rigtigt i Deres vindue

J. P. Solblænders modlysblandere leveres med 100 meget stærk solbrændende og 100 forskellige farver, som giver et stort og smukt resultat. Indholdet i blænderne: 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80, 85, 90, 95, 100.

Ved bestilling af solen kan De alle bestemme, hvilken modlysblander De vil have, og hvilken blænder De vil have, som De ønsker har særligt på lager af. Tilføjet heraf kan bestilles separat af gratis.

J. P. SOLBLÆNDER leveres fremstillet i de mest moderne.

Prisliste (kr.)

10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
4,00	4,50	5,00	5,50	6,00	6,50	7,00	7,50	8,00	8,50	9,00	9,50	10,00	10,50	11,00	11,50	12,00	12,50	13,00

James Polack & Co. Vestergade 12A - Tlf. Cinc. 11133

AKROMETER

SKARPHEDSINDSTILLER TIL FORSTØRRELSER

Nordisk Optisk Kompagni har bragt i Handelen et praktisk Instrument — Akrometer —, der anvendes til Indstillingen af Forstørrelser.

I Modsætning til den almindelige Fremgangsmaade, hvor man indstiller ved at betragte det projekterede Billede paa Indstillingspapiret, indstiller man ved Hjælp af dette Akrometer paa Kornene i Negativet.

Det kan benyttes til alle Forstørrelses-apparater, og man opnaar, med største Sikkerhed, den rigtige Skarphed i sine Forstørrelser.

»Akrometer« bliver fremstillet her i Danmark og koster Kr. 21.00.

Danske Foto-Specialhandlere

Fotohandlerforeningens succes var uomtvistelig. Man var i 1940 nået op på tæt ved 1400 medlemmer. Det var imidlertid en kendsgerning, at medlemsskaren talte et stort antal bog- og papirhandlere, der ikke havde foto som speciale. Der rejste sig, navnlig i provinsen, et stærkt ønske blandt nogle af de egentlige specialhandlere om at markere sig i en særlig faggruppe. Hovedbestyrelsen var ikke begejstret og kæmpede for at bevare enheden.

Den 25. februar 1940 samledes nogle få jyske fotohandlere i Randers for at drøfte en alternativ forening der fik navnet Danske Foto- og Specialhandlere. Betingelsen for medlemskab var, at var medlem af Fotohandlerforeningen. Dertil krævedes, at man kun førte fotoartikler, eller bevis, at mindst 75% af omsætningen hidrørte fra salg af fotoartikler. Den stiftende generalforsamling blev aldrig afholdt. Den tyske besættelse 9. april kom i vejen, men året efter den 9. maj 1940 stiftedes i Odense endelig specialhandlerforeningen. 36 havde tilmeldt sig og kun én fra København. Fra maj 1943 til et stykke ind i 1950'erne udgav man sit eget blad. Den sidste medlemsliste fra 1960 omfattede 66 medlemmer.

City-Foto på Vesterbrogade

Dansk produktion

Forsyningssituationen under Den anden Verdenskrig forværredes efter hånden som krigen trak i langdrag. Når det alligevel lykkedes dansk fotohandel nogenlunde at komme igennem krigsårene var at vi havde en produktion indenfor egne grænser. Vi havde egen film- og fotopapirfabrikation. Hovedaktøren var firmaet Merkur sideløbende var der en række små værksteder og produktionsvirksomheder der efterhånden fremstillede tilbehørsdele som stativer, kuglehoveder, forstørrelsesapparater, filmfremviseren KZ 16mm, og meget andet. En række danske kameraer så dagens lys i årene fra 1943 til 1945.

Merkurfabrikken i Valby

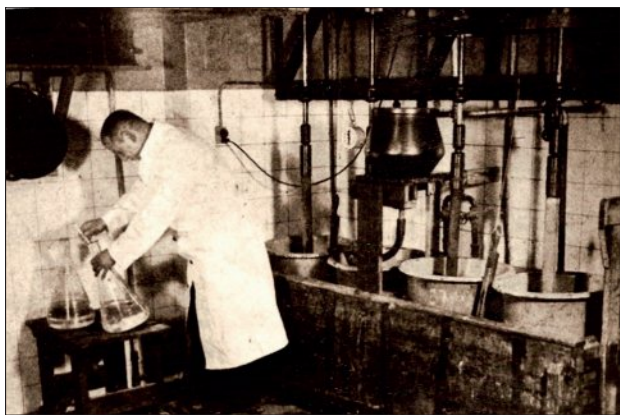
Merkur's direktion samlet under fotografiet af Kristian den 10.

Udstilling af Merkur's produkter, film og papir

MERKUR kører frem

Produktionsafdelingen

Montageafdelingen

I mørkekammeret

Tiden lige efter

Havde krigsårene været meget vanskelige forsyningsmæssigt blev de første efterkrigsår endnu vanskeligere hvad dette angik. Den tyske fotoindustri var ødelagt og desorganiseret. Den engelske endnu ikke omstillet til fredsforhold, og forhåbningerne om leverancer fra USA var uvisse. Der opstod 'de tomme hylders tid'. De første leverancer var emulsionsvarer fra Belgien (Gevaert) i begyndelsen af 1946. Men efterspørgslen var stor, så det var dråber i havet. Der var megen opfindsomhed for at fremskaffe varer. I foråret 1950 blev der således afsluttet en byttehandel med det italienske firma Ferrania. Kameraer og film mod eksport af komaver. Den før omtalte danske produktion var efterhånden blevet ganske omfattende. Denne danske foretagsomhed nåede sit højdepunkt i 1948. Fotohandlerforeningen arrangerede en Dansk Foto Messe i Teknologisk Instituts lokaler på Bülowvej i København. Samme år blev foreningens 15 års jubilæum fejret.

Gode Raad i Krigens Tid!

Da ingen ved hvilken Dag al Tilførsel af udenlandske Varer igen bliver standset, tilraader vi Dem i egen Interesse uopholdelig at gøre Dem bekendt med Papirsorterne Merkur-Extra-Mat og Merkur-Elite-Mat og hvis De bruger selvtonende Papirer med Merkur-Guld-Papir og Tonafix-Postkort, saafremt de ikke i Forvejen anvender disse.

Kendsgjerninger beviser, at ingen bedre Papirer findes paa Markedet, — og Priserne er nu atter normale.

Sørg for at Papirerne er noget lagrede og De opnaar de bedst tænkelige Resultater.

Lad Deres nationale Følelser sejre til Fordel for en dansk Industri, der med sine Produkter finder Vej langt ud over Danmarks Grændser og overalt modtages med største Anerkendelse, — husk desuden paa ikke at sende flere Penge ud af Landet end nødvendigt i disse strænge Tider, derved risikerer De blot, at Deres Omsætning bliver mindre.

Merkur Papirerne faas hos alle Fotohandlere, — forlang udtrykkelig de nævnte Sorter med hele Benævnelsen og event. i originale Pakninger à 12 eller 24 Ark, derved undgaas ofte Ulemper ved de gentagne Ompakninger.

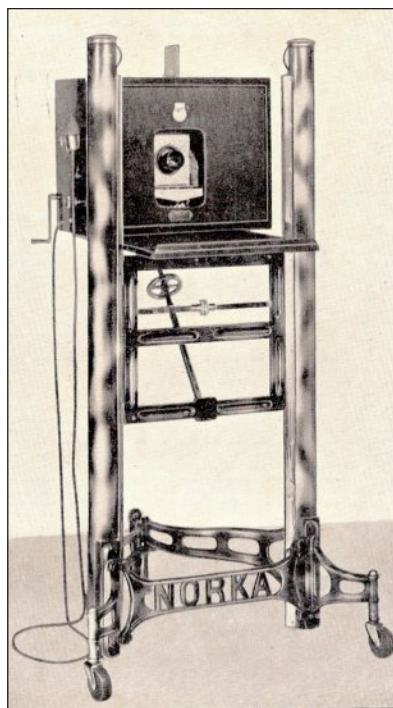
Emulsions-Papir-Fabriken „Merkur“
 Carl Poulsen. Tlf. Valby 144. København - Valby.
 Tre Kronersgade 15 - 17

Gode råd fra Merkur

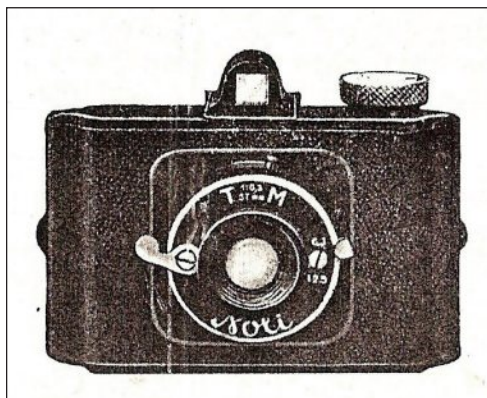
Danske kameraer 1897 - 1953

1 JPA kamera nr. 256 ca. 1897

2 Norka Multi kamera, 1933

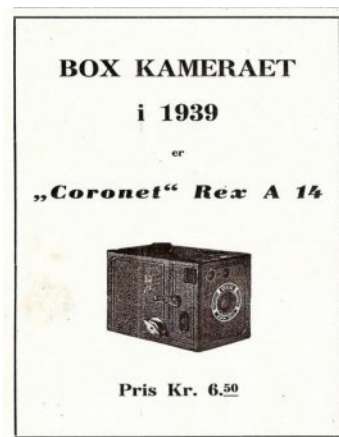
3 Nori kamera, ca. 1937

4 Nica kamera 1938-1940

5 Pladekamera Mangefoto, 1933
13x18cm til 18 optagelser

6 Coronet kamera, 1939

7 Fotax Mini I 1937-1938

8 Fotax Mini II 1937-1938

Benjening:

Optiktilfælde:

1. A drøjes opad med „M“ (Mærke)
2. Løsløses opad, med at B drøjes nedad
3. Når C trykkes nedad, drøjes opad

Det haandlige Fotokamera

Fotokameraet for alle

Præcisionsarbejde — som for Pro.

Den interessanteste Løsning. — Ser også af anden.

Et Mini-kamera. — For 10 Optagelser med 12 Leds Film. Billede i Leds, i Leds, i Leds, i Leds.

Konstruktion: — uafhængigt af at det er et haand- eller et Mini-kamera for Ledsfilm og 10 Optagelser.

Isolering: — uafhængigt af at det er et haand- eller et Mini-kamera for Ledsfilm og 10 Optagelser.

Optik: — uafhængigt af at det er et haand- eller et Mini-kamera for Ledsfilm og 10 Optagelser.

Mini-kameraet: — uafhængigt af at det er et haand- eller et Mini-kamera for Ledsfilm og 10 Optagelser.

Derfor kan De nu lade — at det Mini-kameraet af en Leds Film — det Mini-kameraet.

FOTAX MINI

Fotax Mini det Mini-kameraet af en Leds Film — det Mini-kameraet.

Optik Super — Præcisionsarbejde

Hver Mini-kameraet har Det Mini-kameraet — som er et Mini-kameraet — som er et Mini-kameraet.

Vælg Mini med et Fotax Mini hos sig

Kameraet blev præsenteret på købestævnet i Fredericia i 1946. Format 6x6cm til 12 optagelser. Et meget begrænset antal kom på markedet

Det nye moderne BOX-KAMERA

12 Optagelser 6x6 cm paa en 6x9 Film. Forsynet med Snaprem og Rammesøger til Fotografering i Øjenhøjde, gør Optagelserne lettere og skarpere og giver mere „levende“ Billeder. Flere andre tekniske Finesser.

Forlang Prospekt og Demonstration hos Deres Fotohandler. Leveres om kort Tid.

NEO-FORM
København

9 Neo Box 66

Neo-

Elitenspørgslen efter NEO er langt større end Leve tillader — dog haaber vi kunne tilfredsstille vore Kunder. Levering af næsten ubegrænset.

NEO-FOT. — Høj Sol, klart Vejr 3. Maj Kl. 15. Genoptag Ortho-Film

10

Neo-Fot

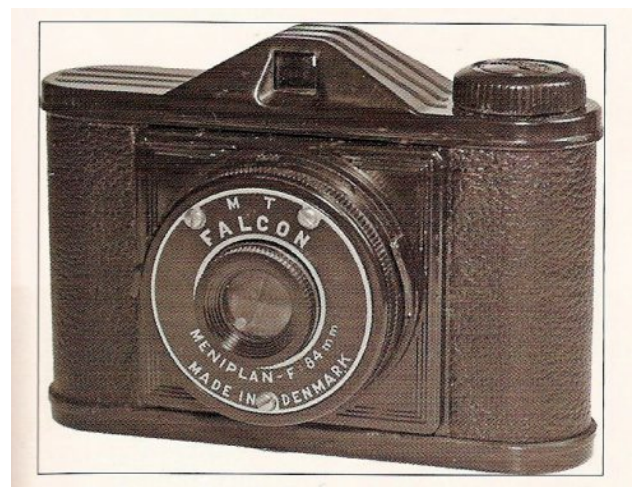
11

Tiger Box 1952

12

Fotax Flexo 1946

13

Falcon 1952

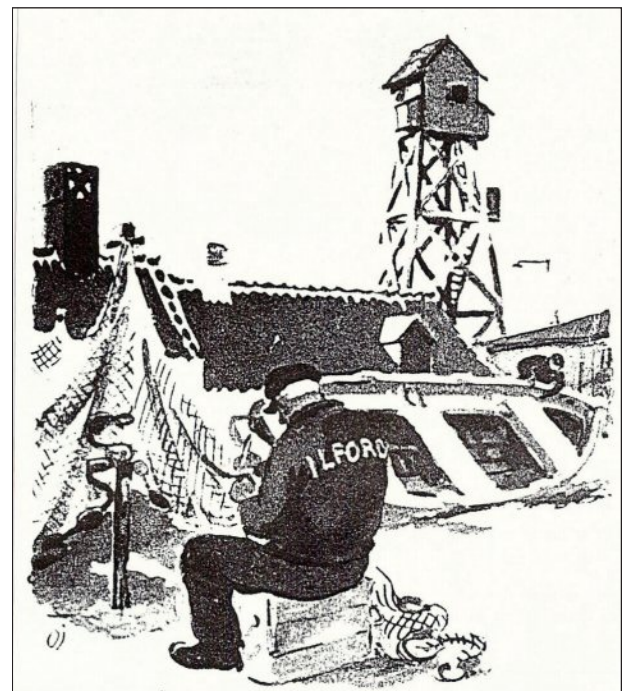
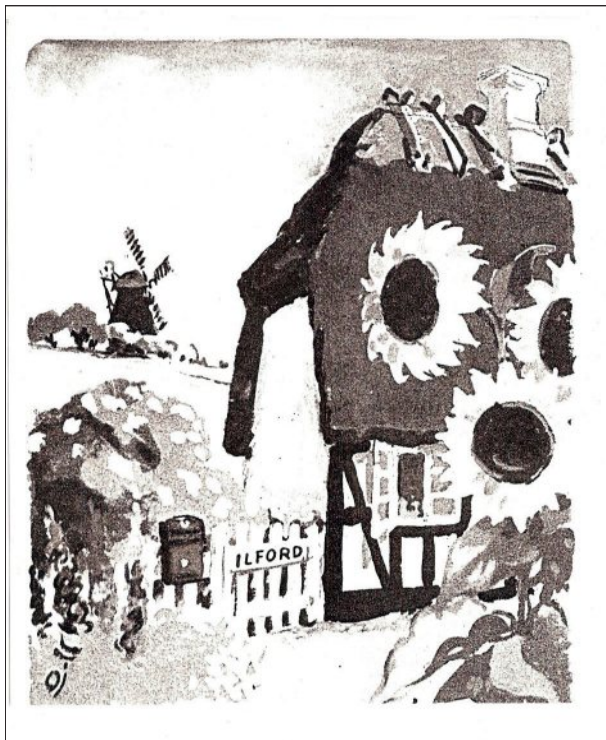
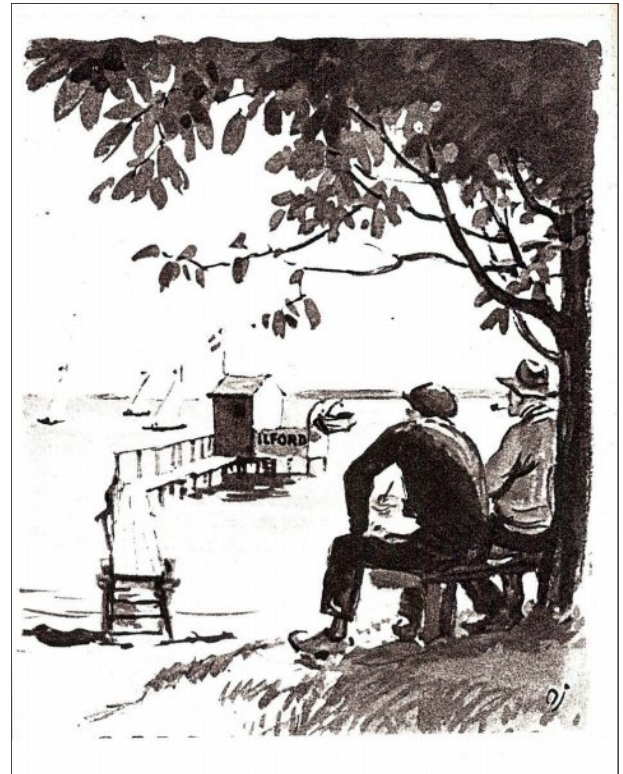
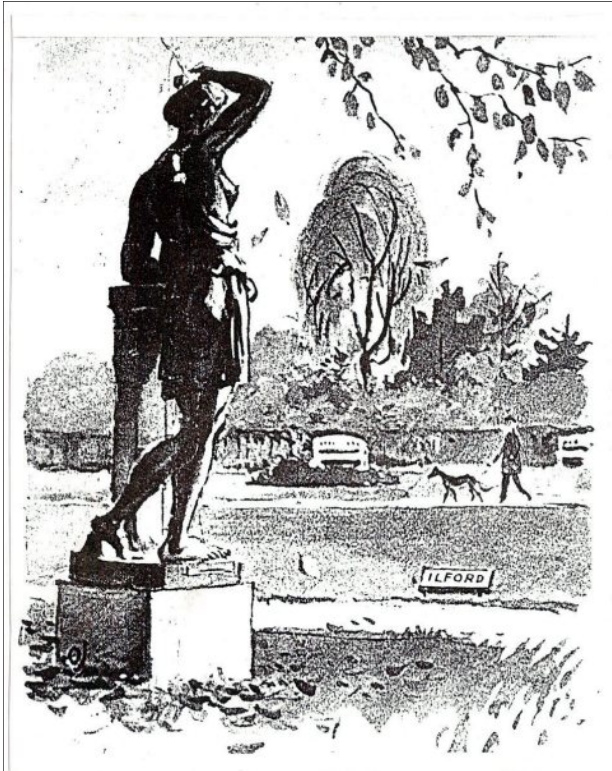
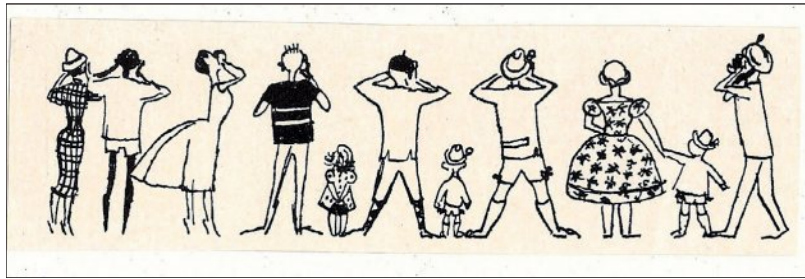
14

Fotex 1953

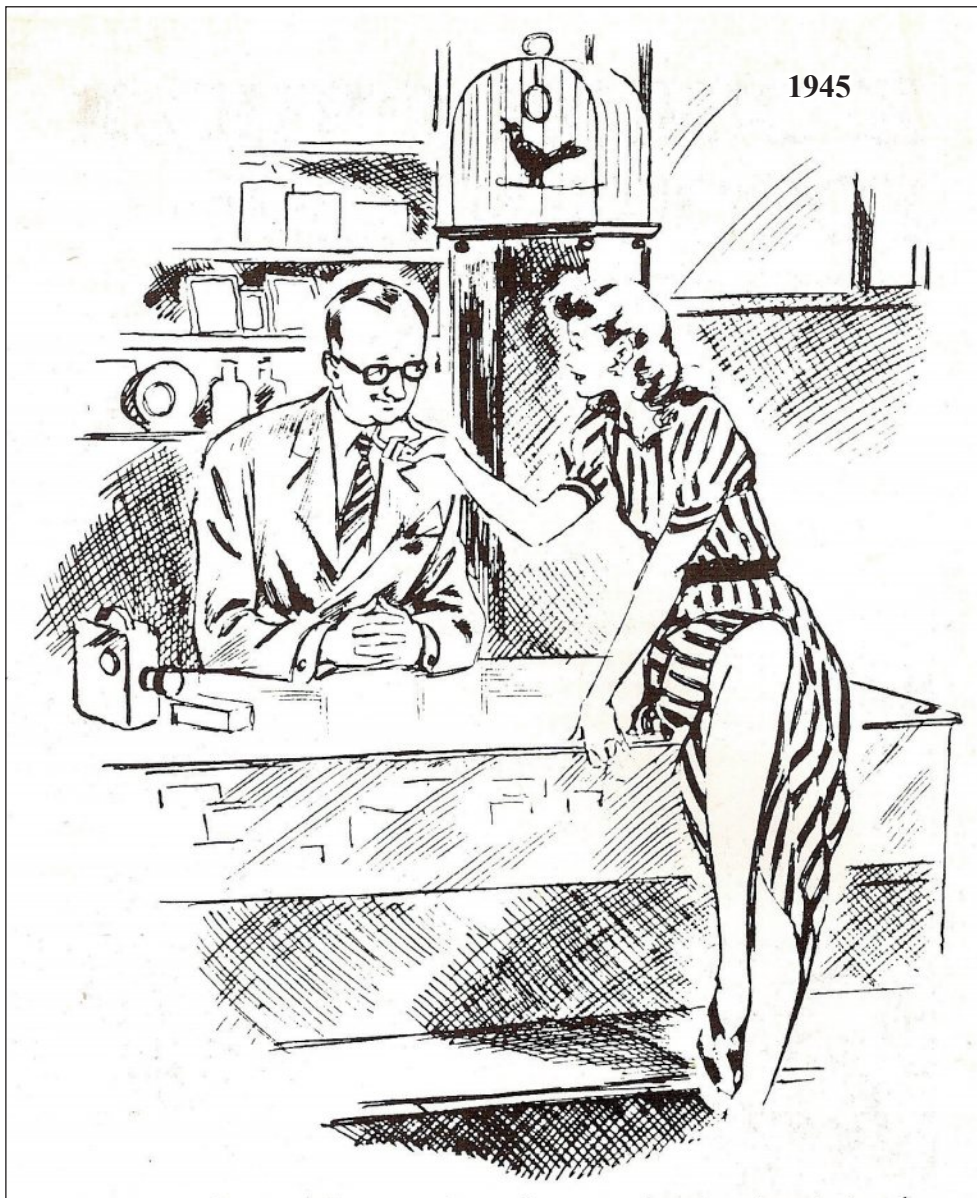
Referancer:

Objektiv nr. 24/1982
 Objektiv nr. 28/1983
 Objektiv nr. 35/1986
 Objektiv nr. 62/1993
 Objektiv nr. 66/1994
 Objektiv nr. 109/2005
 Objektiv nr. 123/2009
 Objektiv nr. 124/2009

H.D. Abring

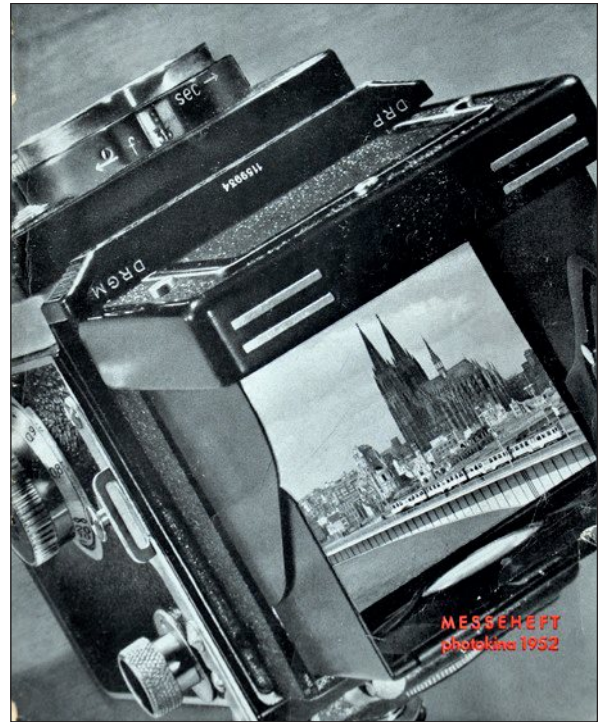
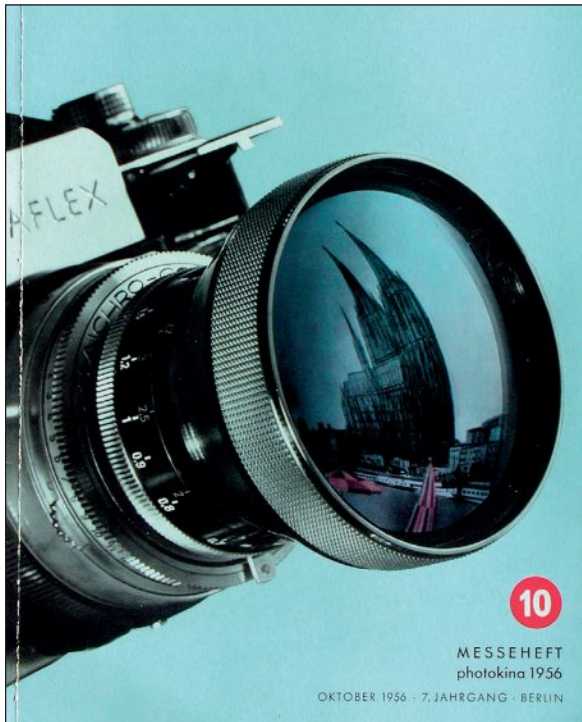
Firmaet Ilford lancerede en række fine reklamer udført af en kunstner som brugte årstiderne som motiver

1945

*Kodak-pigen: Op med humøret. Kære Storm - her har du mig igen !
Storm: Herligt, og nu vil vi aldrig mere skilles vel?*

photokina i Köln

Der var store forventninger til den tyske fotoindustri samtidig med en sporadisk import fra Frankrig og Italien. Man fik tillige informationer fra USA vedr. Kodaks planer.

Den første Foto Messe i Köln var under forberedelse, messen blev afholdt i maj 1950 og præsenterede kun tyske produkter. 40 danske fotohandlere tilsluttede fotohandlerforeningens fælles arrangement, men der var kun tale om skueretter der var ingen penge i den danske valutakasse.

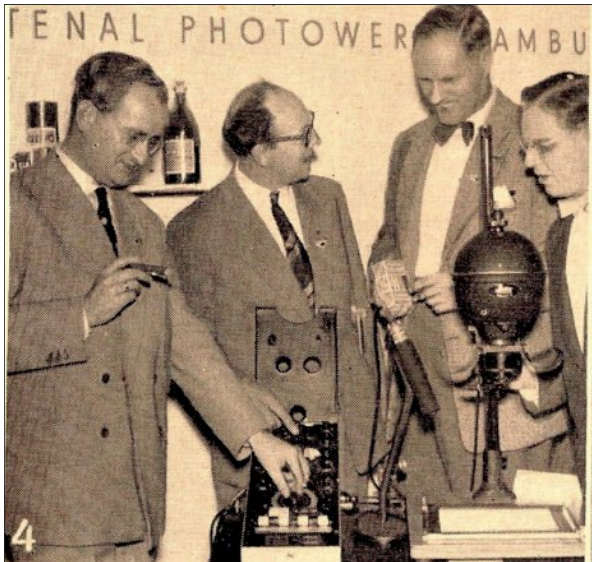
photokina, 1950

Poul Egede (Optisk Import) og Erich Haamann (Linhof)

Dr. Wohlfahrt (Zeiss-Ikon og Georg. Rauh

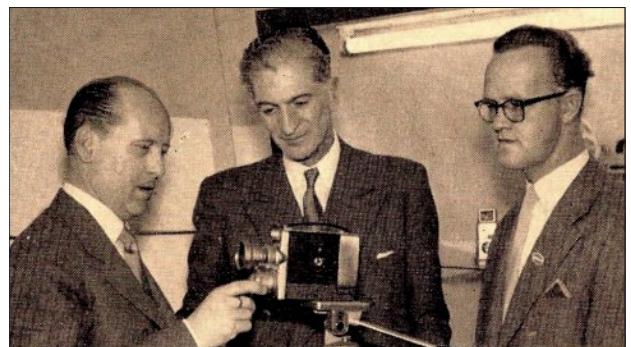
Finn Jensen (Ferrania), C. Lassen, Erik Bald og B. Thomsen

James Polack og H. Woderup med det nyeste Bolex flmkamera

Fabrikannt Schrader (Plaubel) og N.T. Buur (Budtz-Müller)

J. Schoubye (Ilford) præsenterer Bell & Howell

A. Bech, S. Kjærsgaard og Palle Otzen

Julius Graae og E. Wessel (Gevaert Foto) med Woigtländers Vitessa

Den tænkende Elmed

Fotohandler B. Okholm i samtale med forfatteren til Bogen om Leica Theo Kisselbach, Fotografen er Ivar Wang

photokina i Köln blev afholdt i dagene 6. til 14. maj 1950. Udstillingsmessen dækkede et areal på 22.000 m². 85 % af hallerne var blevet udslettet under Den 2. Verdenskrig. I løbet af 5 år var det enorme Udstillingsområde genskabt som fotografiens mekka.

Den fotoindustri genvandt aldrig sin storhedstid. Få år efter Japans kapitulation satsede man med stort held på at generobrer Japans industrielle kapacitet på det fotografiske område. Befriet for store rustningsudgifter kunne økonomien koncentreres omkring fredelige formål. ●

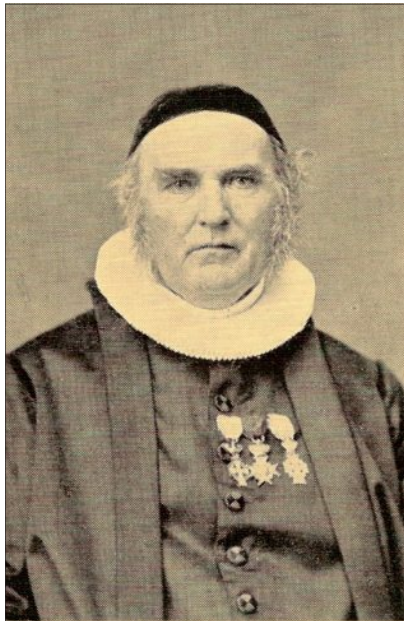
BILLEDGRUPPEN

Gerhard Ryding

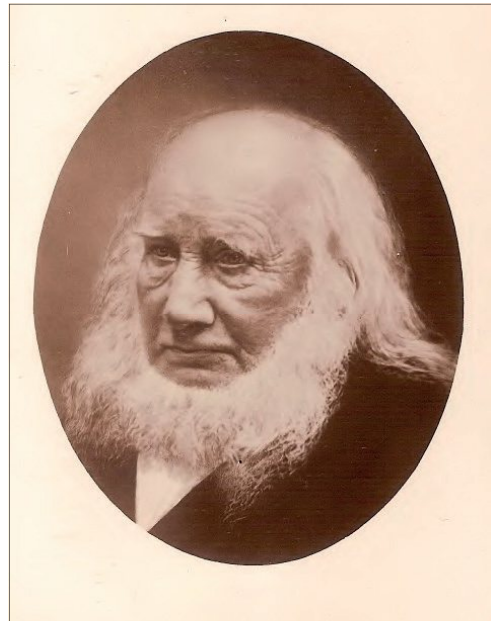
Mødedatoer:

Torsdag 8. maj

Østerbrohuset Århusgade 103, København Ø. Kl. 19:30

Carl Holger Visby 1801-1871

N.F.S. Grundtvig

UNDSKYLD TIL GRUNDTVIG.....

Ann Vibeke Knudsen har afsløret to uheldige præsentationer af en visitkortoptagelse af N.F.S. Grundtvig.

Billederne er vist i Objektiv nr. 27/1983, s.14-16 (her korrekt). Objektiv nr.93/2001, s.22. samt Objektiv nr.140/2013, s.26. I begge tilfælde er visitkortbilledet kopieret fra bogen *100 år i fotografiens tjeneste* (den 4. december 1962) udgivet af Budtz-Müllers efterfølger A/S, som angiveligt skulle have været optaget af Budtz-Müller!

Mødeaften

Torsdag 8. maj

Sommeren står for døren og glæden ved at gå på loppemarked er både hyggeligt og spændende. Hvad finder man på det næste hjørne?

Aftenen begynder med den velkendte præsentationsrunde hvor de fremmødte har medbragt deres sidste fund. En beskeden bunke gamle billeder vil blive solgt til højeste bud!

Mødereferat

Torsdag 6. februar

Ann Knudsen fortalte om sit arbejde med en bog om den bornholmske fotograf Valdemar Myhre. Vi fik et indblik i hans mange topografisk optagelser af den smukke og uspolerede ø i Østersøen. Bogen præsenteres i maj måned, og senere omtalt i Objektiv. Mange billeder blev præsenteret. Gerhard Ryding havde inviteret Inge Åsmul som gæst. Der blev talt meget om teknik. Udvaskning af billeder hvor Peter Elfelt var et forbillede.

Torsdag 6. marts

Jan Rasmussen oprullede i en særdeles veldisponeret beretning om fotografen Kirstine Lund's lange og utrolig spændende livsforløb.

Jan's årlange jagt på at berette en livshistorie, som ikke blot fothistorisk men en menneskelig kamp for at overleve i et mandsdomineret samfund.. De mange detaljer i og omkring en fotografs arbejde med at skaffe en kundekreds, samtidig med at få økonomisk succes.

Sammensætningen af de mange dokumentariske fund kom naturligt og 'fortællende' tilskuerne i møde. Jan er den fødte 'muldvarp', bliv ved med det. ●

Forår i atelieret

Billedgruppen lever sit stille og levende liv. De fremmødte medlemmer nyder glæden ved at opleve fortidens minder på alle mulige områder. Året 2013 har været kendetegnet ved en række nye medlemmer har fundet vej til vore mødeaftener.

Mange forskellige emner er blevet taget op og debatteret. Emnerne meget forskellige, men glæden ved den enkeltes fund virker afsmittende på de fremmødte.

Sjældne optagelser fra fotofrafens arbejde i sit atelier virker forhåbentlig inspirerende i det spæde forår.

Elfelts stereoskopbillede nr. 274

Peter Randløv

Ved Stranden

Samling: Ann Vibeke Knudsen

Peter Elfelt - eller rettere Peter Lars Petersen - billede nr. 274 'Ved Stranden' viser fotografen og hans første hustru Emilie Casparine Andersen.

De blev gift i august 1892.

Billedet er blevet gengivet i mange sammenhænge med en tekst, hvoraf det fremgår, at billedet forestiller Peter L. Petersen på 26 år og hans hustru på 20 år, samt at han holder et Kodak stereoskopkamera.

Lad os først se på, hvem der er på billedet. I de forskellige udgaver af Elfelts kontorprotokol står der blot 'Ved Stranden'. Ved at sammenligne ansigterne med det kendte bryllupsbillede (se Objektiv nr. 90, side 53) kan det sandsynliggøres, at det er Peter Elfelt og Casparine. I protokollen står der også 'Hude' med lille skrift ud for billede nr. 274.

Fotografen Kristian Hude stod i lære hos Peter L. Petersen. Hude var privatlære i Svaneke vinteren 1892-93, sandsynligvis efter han har afsluttet sin læretid. Ud fra påklædningen og stereoskopbillederne med tilstødende numre er billedet taget om efteråret, så det er meget

sandsynligt, at Kristian Hude har taget billedet, og at billedet er hans nygifte læremester med hustru.

Hvad så med kameraet? De fleste Kodak stereoskopkameraer kom først efter år 1900, men i 1890-97 fremstillede Kodak et 'Kodak Eastman Folding No. 5, Stereo' format 5"x 7" til glasplader og rullefilm. Det er i dag et meget sjældent klappkamera med objektiver og de pneumatiske styrede lukkere på forsiden af frontpladen.

Peter L. Petersen fik i 1883 eneret på at sælge J.P. Andersens kameraer, og de rejste sammen på studietur til England i 1887, hvor der ifølge kontorprotokollen blev optaget 33 stereoskopbilleder. På grund af samarbejdet med J.P. Andersen må man gå ud fra at Elfelt har valgt et JPA kamera.

*Peter Elfelt
Kgl. hoffograf*

Kodak Eastman Folding No. 5, Stereo

Danmarks Fotomuseum

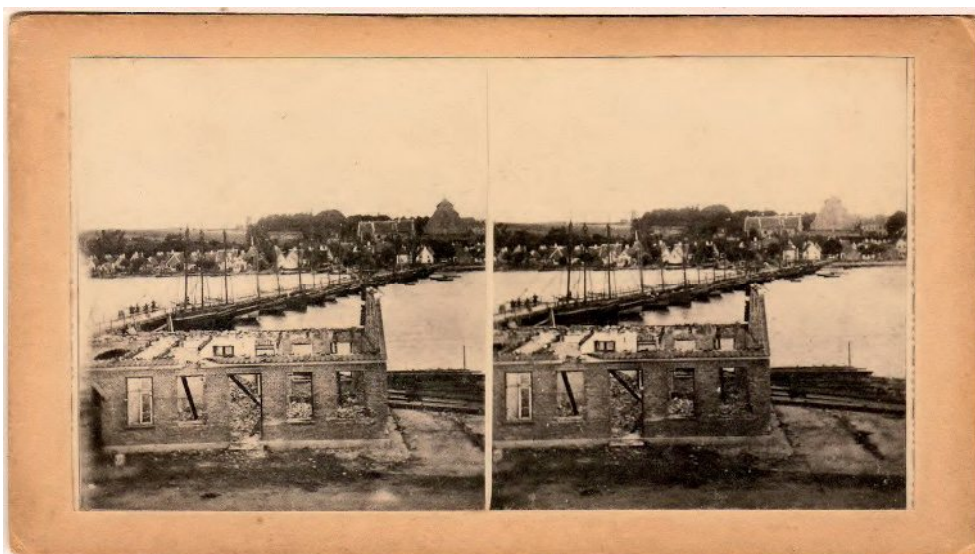
JPA nr. 273, Danmarks Fotomuseum

Hvis man ser på et forstørret billede, kan man se, at dimensionerne ikke passer med det store Kodak No. 5 Stereo, og man kan ikke se de forkromede pneumatiske cylindre til lukkernes hæmværk.

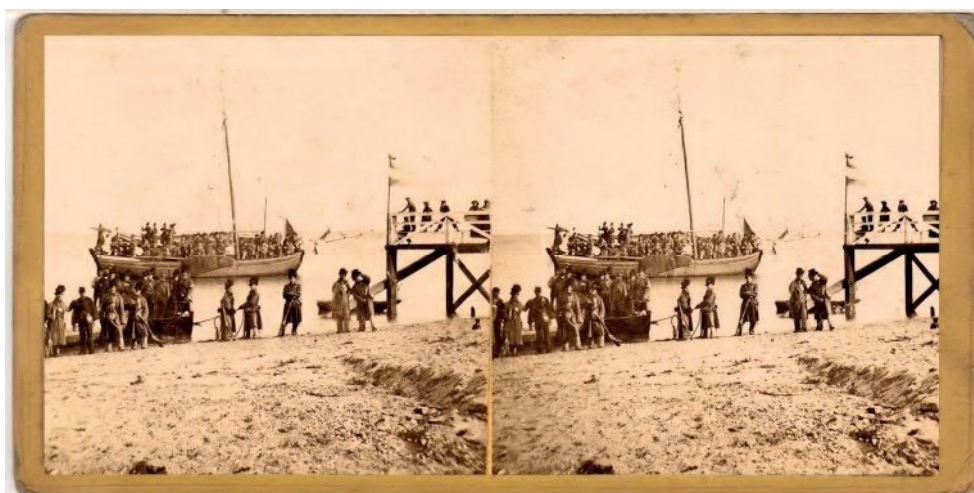
Efter billedet må det være et rejsekamera med hængslet forplade. Det ser ikke ud til, at optik og lukker er placeret foran objektivpladen svarende til f.eks. JPA nr. 273 (se Objektiv nr. 66), som har beslag til håndtag, der sidder på tværs af kameraet. JPA nr. 273, som har tilhørt P. Elfelt, er udstillet på Danmarks Fotomuseum i Herning med årstallet ca. 1904, men det kan udmærket være et JPA kamera med tilsvarende design, som hr. Petersen holder i hånden. ●

Stereoskopfotograferne i krigen 1864

Peter Randløv

Jens Petersen. Udbombet hus ved pontonbroen, Sønderborg

Friedrich Brandt. Overførsel af østrigske tropper til Föhr

Charles Junod. Ombord på fregatten 'Radetzky'

Wilhelm F. Schröder. Maden spises. Sundsmark baraklejr

Georg E. Hansen. Kongefamilien på Frederiksborg Slot med engelske gæster

Ifølge oberst Nergaards dagbog tog det fotograf Petersen 3 3/4 time at lave to optagelser af en fingeret kampscene ved Øster Dybbel i februar 1864. Dette skyldes den omstændige kollodiumproces, som medførte, at der ikke blev fotograferet aktive krigshandlinger ligesom i Krim Krigen (1854-56) og Den Amerikanske Borgerkrig (1861-65).

Stereoskopbilledet var tidens meste populære billedmedie, så de fleste af fotografierne, der tog billeder fra krigen 1864 optog stereoskopbilleder.

Her er vist billeder af de fem fotografer, der udgav billeder i eget navn.

Jens Petersen København (1829-1905) startede som daguerretypist. Han er kendt for nogle meget smukke diapositiv stereoskopbilleder fra Thorvaldsens Museum samt naturligvis billederne fra 1864.

Charles Junod, Hamborg (1828-) blev udsendt af prins Frederik Karl af Preussen som officiel fotograf. Han lavede mange optagelser med aftryk af høj kvalitet på albuminpapir. Christian Friedrich Brandt, Flensborg (1823-1891) arbejdede for egen regning og risiko. Siden blev han fotograf for prins Frederik Karl af Preussen.

J.C.F. Wilhelm Schröder, Frederiksberg (1828-86) fotograferede for Georg E. Hansen, som udgav billederne i eget navn. Peter Elfelt har i 1901 erhvervet negativerne og udgivet billederne uden at kreditere fotografen. Georg E. Hansen, København (1833-91) blev i 1864 udnævnt til kongelig hoffotograf. Han har naturligvis taget billederne af kongefamilien men formentlig også billederne af besætningerne på fregatterne 'Jylland' og 'Niels Juel', da de kom til København. ●

Udstillinger: Det Nationale Fotomuseum på Det kongelige Bibliotek: 'Krigens Spor' 4. juni-27. september. Entre kr. 40
Særarrangement: for medlemmer af 'Diamantklubben'. Indmeldelse kr. 295 om året. Foredrag af P. Randkø, stereoskopbilleder fra krigen i 1864.

Tøjhusmuseet i København, Frederiksborg Slot i Hillerød samt Sønderborg Slot viser særudstillinger i anledning af 1864. Læs om disse arrangementer i dagspressen eller på de respektive hjemmesider.

DIT & DAT

Foreningsmeddelelser, anvisnings – og orienteringsnyt

Mødereferater

Lørdag 7. december

Julemødet blev afviklet med et stort loppemarked, hvor mange kameraer og andet fotografika skiftede ejer. Formidlingssalgene omfattede 95 numre, der indeholdt en hel del interessant fotografika, som sjældent bliver udbudt til salg. Objektiver fra nr.25 til nr.96 fik hammerslag ved kr.400,-. Et stort stereographoscope kostede kr.500,-. Et Lindhof Teknika med tilbehør blev erhvervet for kr.1.000,-. Mange kostbare objektiver fik hammerslag til uhørt lave priser. Det digitale forår har erobret markedet.

Dagen var præget af godt humør, hvor de to auktionsudbydere kunne se sig i de muntre kommentarer fra salen. Det endte med kr.34.490,- i hammerslag, godt gået i en krisetid. Vel mødt til næste år!

Torsdag 16. januar

Under titlen Kommunikation og Samfund stod en rigtig levende 'råber' og fortalte en lystig historie om, hvorledes man har kommunikeret igennem tiderne både før og efter fotografiets fremkomst. De mange finurlige og barokke metoder blev der redegjort for med tilhørende lysbilleder.

Hans Elfelt Bonnesen evnede at levendegøre et emne, som de fleste sjældent skænker en tanke. Netop i disse dage venter man på svar fra en rumsonde 800 millioner kilometer ude i verdensrummet. Aftenens foredragsholder havde forbeholdt sin ret til at distancere sig fra fotosnak - det må man sige, at det lykkedes til bravour. Tak for en lystig aften som blev kvitteret med stor klapsalve, som kunne høre vidt omkring. 'Skrotaften' til priser hvor alle kunne være med.

Lørdag 1. februar i Middelfart

Leif Johansen

Der var omkring 35 medlemmer, deriblandt nyindmeldte københavnere – herligt at se. Forløbet af dagen var som vanlig. 1½ times loppemarked og en præsentation af to minudstillinger: Gerhard Ryding viste en samling cykelbilleder og Leif Johansen: Snedkeren i Katterød, en amatørfotograf. Efter John Mikkelsens fine frokost præsenteredes to spændende foredrag.

Andreas Trier Mørch fortalte engageret om organiseringen af hans store samling. Det hele krydret med flotte billeder. Tak for selskabets 'andet ben', det var nyt for mange af kameranørderne.

Brian Nicolai Mølgård demonstrerede dels via en Power Point præsentation dels ud fra 'isenkrammet', hvorledes man kan bruge computerprogram og scanner til at behandle gamle glasplader. Tak for at skabe forbindelse mellem det gamle og nye. Et livligt 'skrotsalg' afsluttede dagen, med lave priser.

Anvisningssalgsskemaet til lørdag, d. 07.12.13 i København

Anvisningssalgsskemaet sælges som besat, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte listandsbetegnelse. Køber og sælger erklærer hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalg. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopråbning. Den, der afgiver bud for tredjemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgsskemaet: Leif Germann Jensen, Stationsvej 22, 2640 Hedehusene
tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@mail.dk
Kommissionsbud modtages senest 2 dage før anvisningssalg.

Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
1	Nikon F, m. Nikkor-P 2,8/105 (lille bue i prismehus, ellers OK)	900	
2	Minolta SRT 101, m. MD Rokkor 1,7/50 og Minolta auto-mellemringe	100	
3	Rollei 35 (Singapore / sort), m. Tessar 3,5/40	260	
4	Nikkormat EL, uden objektiv, med Nikon Mikroskop-adaptør	340	
5	Minolta SR-1, m. Rokkor-PF 11,4/58, mellemringe 1-2-3, bælge og SR-Meter-2	240	
6	Nikon mellemringe PK-1 og PK-3, samt Macro Noflexar 4/60 (til Nikon bælge)	200	
7	Minolta SRT101b, m. MD Rokkor 2/45 + MD 3,5/28 + Minolta SR-T bælge	110	
8	Nikkormat FTN, uden objektiv	220	
9	Leitz Visoflex I (skruegevind) med 45° søger og lupsøger + dobbelt trådløser	500	
10	Div. Nikon-dele: Trådløser, modlysbælge HN-12 & HK-11, mikroskopadapter	120	
11	Voigtlander Bessa-L, m. Canon Lens 2,8/35 samt M-bajonet adapter ring	850	
12	Leitz Visoflex II (skruegevind/bajonet), med prismesøger og Elmarit 2,8/90	650	
13	Minolta Auto Bellows III	160	
14	RICOH XR-2 med XR Rikonor 2/50 og Kalimar 3,9/28-200	130	
15	2 stk. Rolleiflex SL35 E, m. Tamron 2,5/28 og 3,8/80-210	280	
16	Diverse kamera- og fotodele	70	
17	Nagel Vollenda 70/0, m. Nagel-Anastigmat 6,3/10,5cm	110	
18	No.2.N Ensignette de Luxe, m. Ensign Anastigmat 6,3/3,2inch. og etui	320	
19	Stort stereographoscope	500	700
20	Nikon Coolpix E8800, med lader, 2 stk. batterier, 256MB kort, brugsvejledning	300	
21	15 stk. humoristiske stereobilleder	200	
22	9 damebilleder	110	
23	6 runde visitkortbilleder	50	
24	Leica IIb, (nr. 339571), m. Staeble Telexon 3,8/135	1.800	1650
25	Fremviser: 9,5mm. Ciné Gel Royal med kasse (stand A)	460	
26	Rie Nissen: "Om mennesker og mig"	60	
27	Ingrid F. Jonge: "Fotografi i Danmark"	110	
28	Bjørn Ochsner: "Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920", (2 bind)	600	
29	2 stk. tissue cards (Constantinople)	20	
30	3 stk. tissue cards (Algier og Karnak)	60	
31	3 stk. tissue cards (London, Gloucester, Dublin)	60	
32	8 stk. tissue cards (Moskva og St. Petersburg) – nogle med skader -	30	
33	4 stk. tissue cards (Rom og Vatikanet)	40	
34	10 stk. tissue cards (Frankrig)	110	
35	Carl Zeiss Luminar 25mm/0,15 (m. etui)	440	
36	Carl Zeiss Jena Biotar 1,5/75	1500	
37	Miranda Sensomat RE, m. Miranda 35mm, 50mm og 135mm og håndgreb	220	
38	Lindhof Teknika 6,5x9 cm med objektiver, kassetter, rullefilmskasette og meget mere.	1000	3400
39	Russisk Leica II replica "Guld og Luftvæbne", med 5 cm bl. 3,5. (Stand B)	500	850
40	Exakta Varex VX m. Tessar 2,8/50	340	
41	Thiele: "Carl Zeiss Jena, Fabrikationsbuch Photooptik" og Osterloh: "Leica R"	70	
42	Leitz 10404K og Leitz 10472K (Visoflex tilbehør)	160	
43	Leitz Hilfegerät BELUN (i æske)	70	
44	Leitz ELMARIT 2,8/90	1200	
45	Leitz Kopier-Apparat ELDA (i æske)	110	
46	Leitz Focotar 4,5/5cm + Leitz Summar 2/5cm. (stand B)	850	
47	En samling mellemringe m.m. (mest fra Leitz)	650	
48	Leitz filtre, nærlinser og modlysbæltere	700	
Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
49	Album med mange visitkort- og kabinet-billeder	150	
50	"Objektiv" nr. 25 – 96 (der mangler enkelte numre)	400	
51	NEO-FOT (Made in Denmark)	150	
52	Kodak Junior 620 + No.1A Pocket Kodak Autographic (med griffel)	140	
53	Ernmann Heag 0 (6,5x9) + Ernemann (9x12) (Heag 007)	220	
54	Kodak Baby Box Tengor + "BRITISH MADE" foldekamera	60	
55	Exakta Varex IIa (præget navn), m. Jena 2,8/50 + mellemringe og BT	440	
56	Exa, m. Meritar 2,8/50 + mellemringe og BT	260	
57	Voigtlander Vito BL, m. Color-Skopar 3,5/50	60	
58	Topcon IC-1 auto, m. Hi TOPCOR 2/50 og BT	110	
59	Krügner Delta 9 x 12 pladekamera, m. Extra Rapid Aplanat f:8	110	
60	Zeiss Ikon Ikonta 520/2 (4,5x6 og 6x9), m. Tessar 4,5/10,5cm. og Compur Rapid	220	
61	Zeiss Ikon Ikonta 521 (4,5x6), m. Tessar 3,5/75 og Synchro-Compur + RT	270	
62	Zeiss Ikon Nettar 515/16 (6x6), m. Novar Anastigmat 6,3/75 og BT	110	
63	Zeiss Ikon Nettar 518/16 (6x6), m. Novar Anastigmat 4,5/75 og BT + æske	110	
64	Pentax ME, m. SMC Pentax: 1,7/50 + 2,8/30 + 2,8/120 + zoom 4/75-150	850	
65	Zeiss Ikon Nettar 515/2 (6x9), m. Novar Anastigmat 4,5/105 og Prontor-S	140	
66	ADOX Mess-Golf (6x6), med Cassar 4,5/75 og BT	100	
67	Altix IV, m. Meyer-Optik Trioplan 2,9/50 og BT	100	
68	3 stk. boxkamera: Lumière Box, Beau Brownie, Box-Tengor 54/2	110	
69	Zeiss Ikon Ikonta 523/2 (6x9), m. Novar-Anastigmat 3,5/105 og Prontor-S	220	
70	Retina IIc (Type 021), m. Xenon 2/50	130	
71	Six-20 kodak + taske	110	
72	Carl Zeiss Tessar 2,8/45 (til Contax/Yashica)	220	
73	Kilfrid-Macro-Kilar 2,8/4cm (M42)	420	
74	Meyer Görlitz Domigor 4/135 (til Pentina)	60	
75	Angenieux f:2,5/90 Type Y1 (M39)	4200	
76	Minolta-16 samt Minolta-16 MG	140	
77	Olympus XA-1 med A9M flash	30	
78	Olympus XA-2 med A11 flash	50	
79	7 stk. ISCO og ENNA objektiver med M42 gevind	220	
80	5 stk. diverse optik med M42 gevind	520	
81	Steinheil Culminar 2,8/85 (M39)	420	
82	2 stk. (forskellige versioner) Ludwig Meritar 2,0/60 til Exakta	100	
83	Bolex P1 Zoom Reflex	220	
84	Bolex P4 Zoom Reflex Automatic i taske	260	
85	Dacora Digna, m. Correlar 2,9/8cm og BT	90	
86	Minolta SRT100, m. MD Rokkor 1,7/50 + MC Tele Rokkor 2,8/135	150	
87	Minolta SR-7, m. Minolta 1,8/55 + 4/135 + mellemringe m.m. + Soligor 3,8/21	340	
88	Tamrac "Expedition 3" samletaske (fabriksny)	70	
89	Minolta taske (fabriksny)	40	
90	Samsonite "Biskaya" Camera-Bag (fabriksny)	50	
91	Canon samletaske (fabriksny)	60	
92	Cullmann samletaske	50	
93	Leitz universalsøger (sort og chrom, lyre-formet)	340	
94	Leitz universalsøger (chrom, førkrigs)	800	
95	EXPO ur-kamera	500	

Landsmøde og generalforsamling

Lørdag d.26. april 2014

Forsamlingshuset Østergades 33, 5500 Middelfart

Generalforsamling Program

- 10:00 Loppemarked opstilles.
10:30 Formanden byder velkommen
12:00 Frokost tilbydes til rimelig pris.
Øl og vand kan købes.
13:00 Generalforsamling.
14:00 Anvisningssalg begynder.
17:00 Afslutning, hvor alle deltager i oprydningen.

Dagsorden for generalforsamlingen:

1. Valg af dirigent og referent.
2. Formanden aflægger beretning.
3. Det reviderede regnskab fremlægges.
4. Redaktørens beretning.
5. Afstemning om indkomne forslag.
6. På valg til bestyrelsen: Leif Johansen.
Svend Erik Jeppesen.
Begge modtager genvalg.
Derudover har John C. Mikkelsen bedt om at udtræde af bestyrelsen. Derfor skal der vælges 1 nyt bestyrelsesmedlem.
7. Valg af revisorer: Willy Thomsen og Lars Schönberg-Hemme. Begge modtager genvalg.
8. Fastsættelse af kontingent.
Bestyrelsen foreslår uændret kontingent.
9. Eventuelt. ●

Torsdag 20. februar

Pentacon oplevede før og efter 2. Verdenskrig en utrolig turbulens, som Klaus-Eckard Riess fik med sin store viden placeret, klarlagt og beskrevet medlevende og nærværende. De mange interne stridigheder og komplicerede fusioner blev let forståeligt omtalt og sat i perspektiv til de skiftende groteske politiske tiltag. Objektivs artikel giver mulighed for at opfange detaljer fra aftenens foredrag
Tak til Klaus-Eckard for en spændende aften. Vi afsluttede med et stort 'skrotsalg' til priser for enhver pung!

Torsdag 20. marts

Francois Marchetti præsenterede en 'gammel' nyhed for de fleste fremmødte.. En fransk 'Ole opfinder' har blandt mange andre fototekniske opfindelser beriget den beskedne franske kameraproduktion. Uddannet værktøjsmager og finmekaniker oplevede han en krang skæbne under den tyske besættelse af Frankrig. Ramt af livstidsmigræne gjorde ikke tilværelsen lettere. En motorkassette til Rolleiflex var nok hans største mekaniske præstation. Marchetti oprullede hans liv med stor kyndighed og indlevelse. Tak for en fin aften.

Dansk Fotohistorisk Selskab

Kasseregnskab for året 2013

	2013 Budget	2013 Faktisk	2013 afv.	2012 Faktisk
Indtægter				
Kontingenter	92.000	122.662	30.662	91.350
Renteindtægter	3.600	3.442	-158	3.468
Annonceindtægter	5.400	4.500	-900	4.500
Tilskud/Sponsorater	1.300	1.527	227	2.756
Løssalg af Objektiv	0	125	125	2.000
Anvisningssalg	14.000	19.370	5.370	14.375
Indtægter i alt	116.300	151.625	35.325	118.450
Udgifter				
Objektiv	90.000	88.821	1.179	110.461
Kontorhold inkl. telf.	4.000	3.547	453	3.446
Best. møder/diæter	6.000	4.924	1.076	7.211
Medlemsmøder	22.000	26.181	-4.181	15.651
Øvrige driftsudgifter	4.000	2.055	1.945	5.404
Udgifter i alt	126.000	125.528	472	142.172
Budget Resultat	-9.700	26.098		-23.723
Likvider				
Overført fra forrige år		130.603		155.389
Resultat		26.098		-24.786
At overføre til 2014		156.701		130.603
Som forligger således				
Danske Bank/Giro		39.936		2.030
Danske Bank/Toprente		116.765		128.574
I alt		156.701		130.603
John C. Mikkelsen Kasserer				12.01.2014

Nye medlemmer:

Leif Lindgård
Sakskøbingvej 83,
4880

Poul Fjeldsted
Lundinssgade 22,
8000 Århus C.

Peter Sass
Virumvej 139 A,
2830 Virum.

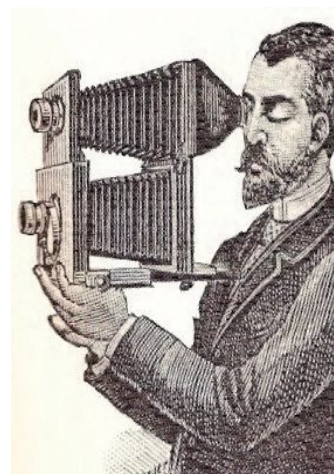
Else Kamstrup
Bistrupgade 26,
4700 Næstved.

Søren Jagd Jensen
Tolstojs Allé 15, st.tv.
2860 Søborg.

Gregers Mansfeldt
Sandskrænten 3,
2850 Nærum.

Michael Lind Hansen
Østbanegade 15,3.tv.
2100 København Ø.

Velkommen!

Nellerød-kamera doneret til Danmarks Fotomuseum

JPA kamera nr. 174, ca. 1895. Knækled-udtræk 12x16,5cm

Jens Poul Andersen 1844-1935 var uddannet møbelsnedker og etablerede sig i den lille landsby Nellerød. I en menneskealder fremstillede og reparerede han møbler til egnens indbyggere. JPA udviste stor interesse for fotografiapparats konstruktion og udformning.

I 1866 indledte han et livslangt samarbejde med kgl. hoffotograf Peter Elfelt 1866-1931, som solgte hans håndbyggede kameraer til de mange fotografer i bl.a. i København. Den utrolig håndsnilde møbelsnedker havde desuden et ualmindeligt designtalent, som omfattede de mindste detaljer.

JPA's kameraproduktion omfattede salonkameraer, mindre atelier apparater, rejsekameraer, stereoskopiske kameraer samt 4 småbilledkameraer til perforeret og uperforeret film i format 24x60mm fremstillet i årene 1918-1924, dvs. før Leicakameraet så dagens lys. Herudover konstruerede han filmkameraer til såvel optagelse og fremvisning af levende billeder. Peter Elfelt har med sit filmkamera optaget de fleste kinofilm i verden udenfor Frankrig. Danmarks Fotomuseum har en lang række af disse JPA kameraer, som er en fast udstillingsdel på museet. En kendt nu afdød tysk fothistoriker skrev disse ord i museets blad Orientering: *Et stort museum i et lille land.* •

Museets indgang og JPS's montre der viser værkstedet

**Støt Danmarks Fotomuseum
- bliv medlem af
Venneforeningen på
www.fotomuseum.dk**

DANMARKS FOTOMUSEUM

Museumsgade 28 · Herning · www.fotomuseum.dk

Anvisningssalgsslisten til lørdag, d. 26.04.14 i Middelfart

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon, e-mail eller brev til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Stationsvej 22, 2640 Hedehusene**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@mail.dk

Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
1	Minolta SRT101, m. MC ROKKOR-HG 2,8/35 + BT		
2	Minolta SRT101, m. MC ROKKOR-PF 1,7/55 + modlysblænde og SRT101-bog		
3	40 stk. stereobilleder ("blandet gods")		
4	14 stk. tissue stereobilleder (nogle skadet)		
5	21 stk. stereobilleder (Chamonix, Mont Blanc m.m.)		
6	23 stk. stereobilleder (Grindelwald m.m.)		
7	20 stk. stereobilleder (Pyrenæerne)		
8	7 stk. stereobilleder (Egypten og Palæstina)		
9	21 stereobilleder (Rusland, Spanien, Østrig)		
10	18 stk. stereobilleder (Kina og Australien)		
11	Exakta VX500 m. 2,8/50		
12	Canon AE-1 Program m. 1,8/50, fungerer ok, brugsanvisning		
13	Gammel Weston Master Model 853 incl. etui		
14	Edixa sort m. Isconar 2,8/50 prismesøger		
15	Nikon Zoom 3,5/43-86. inkl. orig. modlysblænde HR-1, (stand A)	300	
16	Franka (US Zone) Bonafix dobbeltformat 6x6/6x9 m. indlæg, Schneider 4,5/105		
17	2 stk. Agfa Isolette II med diverse tilbehør		
18	Ricoh Singlex TLS m. Auto Rikenon 2,8/55, M42 gevind		
19	Stor Minolta fototaske (rygsæk-model) (stand A)		
20	Samsonite fototaske (stand A)		
21	Canon fototaske (stand A)		
22	Canon fototaske (stand A)		
23	Tamrac digital photo bag ("Digital 2") (stand A)		
24	Nikon F, m. Photomic FTN og Nikkor-H 2/50	500	
25	Nikon F3, m. Nikkor 1,8/50	500	
26	Nikkormat FTN, m. Nikkor 2/50		
27	Steky IIIA, m. Stekinar 3,5/25 + 5,6/40 + Wide Angle Converter+ æsker og etuier	500	
28	Exa I (type 6), m. Meyer Primagon 4,5/35 og BT		
29	Exakta Varex VX 1000, m. Tessar 2,8/50 og brugsanv.		
30	Chinon CM-3, m. Domiplan 2,8/50 (stand B)		
31	Olympus XA-2, m. Olympus flash A11		
32	Carl Zeiss Jena Triotar 4/13,5 (Exakta / Exa) i læderetui		
33	Praktica IV, m. Edixa-Travenar-A 2,8/50, brugsanvisning og BT (stand B)		
34	Edixa-Mat Reflex, m. Edixa-Travenar 2,8/50 og BT (stand B/C)		
35	Edixa Reflex + Edixa-Flex + Edixa Reflex-B (uden objektiver) (alle stand B/C)		
36	Edixa bælg med Edixa-Xenar 2,8/50 og dobbelt tråddløser		
37	Edixa Color-Ennalyt 1,8/50 + Tele-Ennalyt 3,5/135 + Listar 2X converter		
38	Soligor 5,6/350 (M42) + Tele-Westanar 4/180 (M42) (i etuier)		
39	Novoflex bælg + mellemringe (M42)		
40	Olympus digital C-900 Zoom med etui og net-adapter (÷ hukommelseskort)		
41	Hp photosmart 850 (4,1MP digitalkamera), m. docking og kabler (÷ hukom.kort)		
42	Gammelt fotostativ: Kodak Tripod No.1D (i læderetui)		
43	Ensign Selfix 420 klapkamera. (2 format)	200	
44	Kodak Retinette, m. Reomar 4,5/50		
45	Rolleicord model 2 (6x6 TLR)	200	
46	Nishika stereokamera.Twin Light Flash,Video, brugsanv. m.v. (4 stk. colli)		
47	Yashica-Mat (6x6 TLR), m. 3,5/80	200	
48	Coronet 3-D stereokamera. (England 1953)		

Anvisningssalgsslisten til lørdag, d. 26.04.14 i Middelfart

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postopkrævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen: **Leif Germann Jensen, Stationsvej 22, 2640 Hedehusene**

tlf. 33 21 43 67 - e-mail: leif.gj@mail.dk

Kommissionsbud modtages senest 2 døgn før anvisningssalget.

Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
49	H.-J. Kuc: "Auf den Spuren der Contax" I & II samt "Contaflex Contarex"	250	
50	Edixa-Mat Reflex Mod. B m. Iscolor 2,8/50		
51	Exakta VX1000, m. Domiplan 2,8/50		
52	Diverse bøger, brochurer og brugsanvisninger (Leitz)		
53	Agfa Isolette I med indbygget lysmåler		
54	Diverse filtre s/h og farve 40,5 mm		
55	Exakta Varex IIb, m. 2,8/50		
56	Exa 500, m. Zeiss Tessar 2,8/50	200	
57	Retina 1 b, m. Xenar 2,8/50. (1954)	200	
58	Beltica I klappkamera, m. Trioplan 2,9/ 50 og Vebur		
59	Pentax ME, m. SMC Pentax-M 2,0/50 mm.	50	
60	Kiev 4, m. Jupiter-8 2,0/5 cm.	100	
61	2 stk kassetter til Linhof storformat: Super rollex 56x72 (beige) og Super rollex 6x9 (sort)	300	
62	Leica M2, m. Elmar 2,8/50, + UV-filter + Leica-Meter MR + BT (pæn)	2500	
63	SIX-20 Kodak B, m. K.S. Anastigmat 6,3/10,5cm. (mangler drejeknap)		
64	Nikon F5, m. AF-Nikkor 3,5-4,5/35-135 zoom (OK)	1000	
65	Multiblitz color dia-duplicator		
66	Nikon FG-20, m. Nikkor 3,5/135		
67	Olympus OM101, m. Olympus PF 2/50 og manual adapter		
68	Sakar AF Zoom 4/70-120 (til Nikon)		
69	Pentax programA, m. Takumar-A Zoom 3,5-4,5/28-80		
70	Minolta Dynax 303si, m. Minolta AF Zoom 4-5,6/35-80		
71	2 stk. Olympus flash: T20 og Quick Auto 310		
72	Pentax P30, m. SMC Pentax-A Zoom 3,5-4,5/35-70 + Tokina 4-5,6/70-210		
73	Vivitar Series 1 MC Auto Focus Zoom 3,5-4,5/19-35mm (til Nikon AF)		
74	Sigma-XQ tele 5,6/400 (til Nikon)		
75	Yashica Minister -D, m. Yashinon 2,8/4,5cm. og BT		
76	Vivitar MC Macro Focusing Zoom 3,5-4,5/28-85mm (til Olympus OM)		
77	Seimar-Donnex zoom 4,5/80-200mm (til Olympus OM)		
78	Zuiko1,8/50 + Jessop 2x auto-teleconverter + Panagor 3x tele-macro converter (til OM)		
79	Cherry Semi-Fisheye forsats (til 52mm gevind) i etui		
80	Diverse Nikon-dele: Modlysblændere m.m.		
81	Braun Paximat Multimag Duo655 med 5025 AF-E og 5025 AFI 24x36 projektorer		
82	Plank Noris Trumpf (6x6 dia-projektor) med transportkasse. Uden pære.		
83	Sony Handycam Digital video recorder (til 8 cm. DVD), med netdel og brugsanv.		
84	Olympus Camedia C-3030 Zoom digitalkamera, med brugsanv. og hukom.kort		
85	Stor samling filtre Ø-52mm.		
86	Stor samling filtre Ø-55mm.		
87	Stor samling filtre Ø-58mm.		
88	Stor samling filtre Ø-62mm.		
89	Zeiss Ikon Contaflex Super B, m. Tessar 2,8/50+Pro-Tessar 4/35 (med fejl) + BT		
90	Zeiss Ikon vekselskasette til Contarex og Contaflex, med etui og brugsanvisning		
91	Zeiss Ikon Pro-Tessar 4/115 i etui + modlysblænde i etui		
92	7 stk. visitkortbilleder (Peter L. Petersen + andre)		
93	12 stk. visitkortbilleder (Mary Steen)		
94	12 stk. visitkortbilleder (Mary Steen)		
95			
96			

Announce

Bevar kulturarven!

Der ligger millioner af af interessante fotografier hos private, virksomheder og institutioner. En kulturarv der er skabt gennem de snart 200 år, siden fotografiets opfindelse i 1839.

Mange af disse fotografier er ved at gå tabt som følge af materialernes forgængelighed, især farveoptagelser 'falmer' væk. s/h-billeder klarer sig væsentligt bedre.

Kun ved at scanne og digitalisere de analoge optagelser kan de bevares for eftertiden. Hvis de ikke scannes, forsvinder de med tiden. Der er flere måder man kan løse problemet på: Ved hjælp af en flatbedscanner eller filmscanner. De er alle tidskrævende, vankelige og bekostelige - det er her det professionelle laboratorium begynder at blive aktuelt.

Memoryscan på Østerbro i København er specialister i høj kvalitetsscanninger. Firmaet har det største produktudvalg og kan løse de fleste scanningsopgaver. Alle filmformater inc. planfilm og plader op til 20x25cm. Papirbilleder og andre trykte materialer kan scannes op til A3. Optagelserne kan scannes i flere kvaliteter afhængigt af behovet, ligesom der kan billedbehandles i forskellige kvalitetsniveauer. Netop billedbehandlingen efter en scanning er helt afgørende, når der ønskes topkvalitet.

Ved at gå ind på firmaets hjemmeside vil man kunne få oplysninger vedr. Priser med mere.

memoryscan.dk

email: kontakt@memoryscan.dk.

Århusgade 88, 3. etage, DK-2100 København Ø.

Telefon: 31 500 400.

Italienske billeder

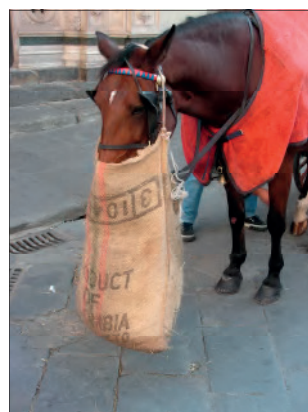
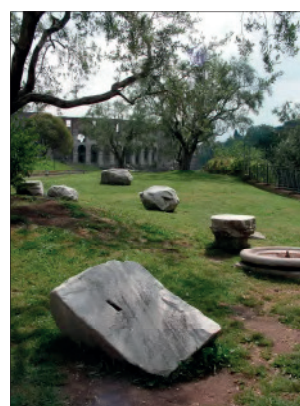

Foto: Flemming Berendt

memoryscan sikrer dine minder

Goecker

Professionel imaging
Hejrevej 37
2400 København NV
www.goecker.dk

NJAL FOTO

Njalsgade 22. Tlf.: 3254-5590
www.njalfoto.dk

NIVÅ FOTO

Nivå Center 88
2990 Nivå
Tlf.: 4914-1804

NORTHERN LIGHT GALLERY

Køb & salg: Fotografier 1839-2010
Salg af: Opbevaringsmaterialer og fotobøger.
Åkandevej 5, 2700 Brønshøj.
www.nlg.dk Adaneman@nlg.dk
Tlf.: 3860-5942

Fotohistorisk Museum

40 78 85 03

Tværgade 4, 6534 Agerskov

www.fotohistoriskmuseum.dk

BESTYRELSE & REDAKTION

Formand:

Svenn Hugo
Orebyvej 27, Rørbæk
4990 Sakskøbing.
Tlf: 5470-5595
formand@objektiv.dk

Næstformand & anvisningssalgsleder:

Leif Germann Jensen
Stationsvej 22,
2640 Hedehusene.
Tlf: 3321-4367 (mellem kl. 10-11)
naestformand@objektiv.dk

Redaktør:

Flemming Berendt
Krogholmgårdsvej 29,
2950 Vedbæk.
Tlf: 4589-2496
redaktoer@objektiv.dk

Kasserer:

John C. Mikkelsen
Kystvejen 42,
5466 Asperup
Tlf.. 6448-1021
kasserer@objektiv.dk

Kontingent: Danmark kr. 375,- Norden og øvrige

Europa kr. 425,-
Giro konto nr. 150 6447
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK35 300000015064 47
Økonomi, adresseændring eller udmeldelse
samt udsendelse af Objektiv

Bestyrelsesmedlem:

Svend Erik Jeppesen
Skovvej 17, 2950 Vedbæk.
Tlf: 6150 2124
bestyrelsesmedlem@objektiv.dk

Webmaster & møder vest for Storebælt

Leif Johansen
H.C. Andersensvej 7,
6100 Haderslev.
Tlf.: 7452-6038
webmaster@objektiv.dk

Anvisningssalgsbetingelser:

Tilmelding af fotografika pr. post eller E-post senest
1. marts, 1. august og 1. november.
Medlemmer kan fremsende BUD pr. tlf. eller brev.
Medlemskab af DFS er obligatorisk for deltagelse i
anvisningssalg. Sælger og køber betaler hver 12,5%
i salær til DFS.

Henvendelse: Leif Germann Jensen,
Stationsvej 22, 2640 Hedehusene
Tlf.: 3321 4367 (mellem 10-11).
naestformand@objektiv.dk

Medlemsperiode: 1. januar til 31. december.

Girokort fremsendes i december.

Indmeldelse pr. 1/10-31/12 kr. 85,-

Objektiv udsendes i april/september og december/
temanummer.

Møder i København & Middelfart

I København: Den 3. torsdag i månederne september-marts kl: 19:30
Østerbrohuset Århusgade 103. 2100 København Ø. Tlf.: 3538-1294.

I Middelfart : Østergades Forsamlingshus. Østergade 33.
5500 Middelfart

Møder: Møder i april, oktober og januar.

Anvisningssalg afholdes ved generalforsamlingen i Middelfart i april,
samt vest for Storebælt i september/oktober.
Desuden i København i december.
Loppemarkeder afholdes i januar/februar samt april og oktober.

DFS hjemmeside:

www.objektiv.dk
Indholdsfortegnelse for Objektiv indtil nr.115: www.objektiv.dk/
objektiv/objall.htm
Database over alle artikler i Objektiv:
www.objektiv.dk/objektiv/startbase.php

Æresmedlemmer:

Flemming Berendt
John Philipp

Følgende har bidraget med materiale og andet:

Danmarks Fotomuseum, *Reneusz Dunajski, memoryscan*
samt F. Berendt (arkiv)..

Objektiv udsendes kun til medlemmer af DFS og forhandles ikke
kommercielt.

Redaktionen gør opmærksom på at skribenter til artikler IKKE er
ansvarlige for fejlforklaringer og oplysninger der hidrører fra
dokumenter, artikler eller bøger. Indsendt materiale er underlagt
bladets layout.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden
gengivelse af skriftet, samt dele deraf, er KUN tilladt efter skriftlig
tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab. No part of this publication
may be reproduced in any form without permission in writing from
DFS.

Copyright 2014. ISBN 0107-6329.

Tryk: Strandbygaard Grafik A/S.

PHOTOGRAFICA

SKINDERGADE 41 · 1159 KØBENHAVN K · TEL. 33 14 12 15 · WWW.PHOTOGRAFICA.COM

